VIAȚA ILUSTRATĂ

ANUL IX. Nr. 1 MARTIE 1942

Anul IX Martie 1942 Nr. 1

VIAȚA ILUSTRATĂ

VEAC NOU – VIAȚĂ NOUĂ

SFINȚENIA

de Prot. I. GORON

De vrem de nu vrem, în centrul preocupărilor fiecăruia dintre noi stă greaua întrebare asupra zilei de mâine. Cu toții ne dăm seama, că din marea frământare a zilelor noastre va răsări un *veac nou*. E firesc deci să ne întrebăm, care va fi înfățișarea acestui veac nou și în cadrul lui, care va fi situația noastră de mâine?

Această întrebare ne este impusă mai ales de *răspunderea* ce o avem față de viitor. Istoria omenirii nu e rezultatul unei fatalități, ci a strădaniei depusă de cei mai vrednici fii ai neamurilor pentru realizarea unor idealuri formate în focul sufletului dornic de bine și adevăr. Când lipsesc idealurile, moartea bate la ușă.

Dacă, mânați de această grijă a viitorului, vom încerca să găsim cel mai potrivit *stil de viață* pentru vremile ce ne așteaptă, trebue să recurgem la o comoară a trecutului, la stilul de viață care înseamnă cel mai deplin acord între voința divină și voința omenească: *sfințenia.*

Fecioara Maria cu Iisus (Grottaferrata).

Dar postularea sfințeniei drept cea mai potrivită atitudine a omului în trecere prin lumea aceasta, nu rezultă numai din necesitatea, oarecum instinctivă, de a ne întoarce – în chinul sufletului frământat de grija zilei de mâine – spre o formă de viață verificată de istorie ca cea mai fructuoasă, cea mai conformă cu firea, cu necesitățile și cu demnitatea omului. La dreptul vorbind nu există alt stil de viață decât sfințenia.

Stilul de viață îl constituesc atitudinile omului, cari pot fi – din pricina atât de multor posibilități și cerinți ale vieții – de diferite categorii, dar cărora scopul impus vieții le imprimă un timbru specific și distinctiv. *Scopul vieții determină stilul ei.*

Ori, despre scopul vieții științele exacte nu ne pot spune nimic. Dimpotrivă – omul dă scop științei, pe care o aplică după bunul său plac, pentru omorîrea baccililor, ori a semenilor.

Nici filosofia nu e mai norocoasă, când e vorba să descopere omului ținta spre care e dator să meargă, spre a-și îndeplini misiunea. Stoicism, epicureism, cinism, spiritualism, pozitivism, materialism și o mulțime de alte curente din domeniul metafisic și moral ne arată *haosul* desnădăjduitor în care îl conduce pe om gândirea, când e vorba să-i arate ținta vieții. *Omul* impune directivele și filosofiei, prin aspirațiunile lui religioase ori satanice.

Singura autoritate care impune vieții omenești un scop, e *credința religioasă.* Faptele omenești nu izvorăsc decât din credință. Oameni necredincioși, în *sensul psihologic* al acestui cuvânt, nu există. Există oameni cari nu și-au luat osteneala să-l cunoască pe Dumnezeu; sufletul acestora e

stăpânit de erezii și superstiții. Există oameni cari – asemenea îngerilor răi – și-au întors fața și voința dela Dumnezeu și poruncile Lui, dar și viața acestora se desfășoară după porunca unui glas tainic, metafizic, venit de pe tărâmuri nepătrunse de mintea omenească. Sufletul omului nu e nici o clipă gol: în el locuește Dumnezeu ori satana.

Faptele noastre izvorăsc din credința noastră. Iar Sfântul Pavel ne asigură că „credința este adeverirea celor nădăjduite, dovada lucrurilor celor nevăzute". (Evrei 11. 1.) Stă deci în cea mai strânsă legătură cu pornirile noastre instinctive, cu dorințele noastre, cu laturea emotivă a vieții noastre. Totuși temeiul credinței religioase nu e numai emotivitatea instinctivă a firii omenești; omul crede cu sufletul întreg. Rațiunea are *și ea* un rol hotăritor în actul de credință; ea o umple de conținut. Adevărurile credinței – Dumnezeu, sufletul, viața vecinică – fie că sunt luate din revelațiune, fie că sunt împrumutate dela oarecare autoritate omenească – sunt adevăruri și ale gândirii. Unii oameni nu cred în ceva, dacă nu au un temeiu rațional pentru aceasta. Dar mai presus de instinct și rațiune, după învățătura Bisericii, credința este *o virtute,* un act liber al voinței, prin care ne decidem pentru acceptarea unor adevăruri metafizice, pe cari instinctul nostru le dorește, iar rațiunea logică le admite, ori chiar le pretinde. Credința e supremul act al voinții, *e eroism,* deoarece adevărurile credinții le acceptăm spre a ne fi comandamente ale vieții, spre a ne hotărî în mod decisiv soartea.

Sfințenia e haina credinții. Căci adevărurile credinții decid atitudinile și aspirațiunile omenești. Dacă Dumnezeu e atotbun, atotdrept, atotînțelept, atotmilostiv, lipsit de orice pată a păcatului, unirea noastră morală și spirituală cu Dumnezeu se va face pe măsură ce bunătatea, dreptatea, înțelepciunea, iubirea, curățenia vor deveni *podoabe* ale sufletului nostru.

Așadar, numai dintr'o cât mai deplină cunoaștere a lui Dumnezeu și a voinții Lui pot rezulta fapte într'adevăr bune. Și, fiindcă numai creștinismul deține deplinătatea cunoașterii lui Dumnezeu, nu poate fi vorba de *sfințenie adevărată* decât pe temelia credinței creștine.

Garanția deplinității credinței creștine o constitue *Mântuitorul Iisus Hristos.* In persoana Lui viața divină s'a realizat pe pământ în viața omenească. Intruparea Mântuitorului e supremul act al revelațiunei divine și supremul act al milei cerești. In El oamenii au putut să-l *vadă* față către față pe Dumnezeu, în El *divinul* s'a împreunat cu *omenescul* spre a fi oamenilor vecinică pildă de felul cum omenescul se poate împreuna cu divinul. Prin El viața divină a devenit „lumină" și experiență, „cale" spre Dumnezeu, model de sfințenie, de viață trăită prin Dumnezeu și pentru Dumnezeu. Unirea firii divine cu firea omenească în persoana Mântuitorului e răspuns la toate întrebările grele ale conștiinței, e mântuirea oamenilor din chinurile neputinței intelectuale și morale, e cale și adevăr, înviere și viață.

Viața Mântuitorului fiind o *realitate istorică,* creștinismul – având în Hristos și în legea Lui măsura aspirațiunilor sale – e scutit de primejdia de a se pierde în utopii deșarte ori în teorii sterile: poate deveni viață care se justifică în fața istoriei *prin roadele ei.*

Cele mai frumoase pagini ale istoriei sunt roadele ostenelelor acelor oameni, pe sufletul cărora pusese stăpânire duhul lui Hristos: iubirea gata de jertfă. Nu există probleme ale vieții, care să nu poată fi rezolvate printr'o astfel de iubire, nu există om, care să nu poată fi în cea mai mare măsură util prin iubire și jertfelnicie, dacă iubirea și jertfelnicia au de model pe Fiul lui Dumnezeu.

Unii oameni se înspăimântă de *marea varietate* a modelelor sfințeniei creștine. Intre sfinții creștini găsim cele mai *variate firi* și cele mai *diferite profesiuni:* împărați și robi, bogați și săraci, bărbați și femei, firi impulsive și firi domoale, vizionari și practici, tăcuți și elocvenți, iubitori de singurătate și înfruntători ai vâltorii vieții. Unii s'au ridicat pe aripile gândului revelator de frumuseți spirituale, podoaba altora a fost smerenia și supunerea. Unii au cântat imnuri, alții au desțelenit ogoare. Unii au copiat manuscrise, alții au legat răni.

Dar fiecare reprezintă *acelaș stil* de viață: sfințenia. Toți sunt una în Hristos, căci fiecare s'a știut trimisul și sluga Lui; în sufletul fiecăruia a ars aceeaș flacără a iubirii creștine. Această flacără le-a luminat cărările vieții, spre a putea contribui fie-

care, cu feluritele lui aptitudini sufleteşti, în feluritele locuri ale vieţii sociale, la realizarea *aceluiaş ideal* creştin: împărăţia lui Dumnezeu. Sfinţenia creştină e uniformă în duh, dar reprezintă cea mai mare varietate în manifestările externe. Tăria şi frumuseţea cerească a creştinismului e tocmai această mare varietate a talentelor, a aptitudinilor, pe cari le uneşte în acelaş avânt creator duhul lui Hristos. Inchipuiţi-vă o casă făcută numai de dulgheri. O astfel de casă ar reuşi să fie adăpost sărăcăcios, dar nu s'ar putea compara câtuşi de puţin nici sub raportul trăiniciei, nici sub raportul frumuseţii, nici sub raportul comodităţii şi practicităţii cu un palat, la construirea căruia au contribuit cu cea mai mare pricepere şi cu cea mai mare tragere de inimă zidari, tâmplari, şi toată mulţimea de lucrători specialişti, cari pot găsi întrebuinţare la zidirea, întocmirea şi împodobirea unui edificiu. Creştinismul nu e menit să fie baracă sărăcăcioasă, ci palat împărătesc. Rostul fiecăruia dintre noi e colaborarea la ridicarea acestui edificiu; munca salahorului e tot atât de necesară şi importantă ca a sculptorului şi munca fiecăruia valorează atâta, câtă tragere de inimă a pus în ea. Creştinismul nu cunoaşte decât egalitatea morală a iubirii şi jertfei; ori ce altă egalitate înseamnă sărăcirea şi anchilozarea vieţii.

Desigur, nu toţi oamenii sunt meniţi să ajungă în ceata sfinţilor recunoscuţi ca atare. Dar fiecare creştin are obligaţia morală de a fi râvnitor de sfinţenie. In concepţia creştină viaţa e luptă pentru cucerirea sfinţeniei; luptă dusă împotriva trupului, împotriva păcatului, împotriva duhului satanic. Fazele acestei lupte, pe care o purtăm înainte de toate cu propria noastră conştiinţă, dar şi cu toate conştiinţele rătăcite, sunt trei: o cât mai pronunţată încopciere în comunitatea cultului, o cât mai metodică meditaţie intelectuală asupra adevărurilor creştinismului şi o cât mai deplină transformare lăuntrică în sens spiritual.

La sfinţenia creştină se ajunge prin sfaturile evanghelice: castitatea, supunerea şi sărăcia de bună voie. In haosul moral al vremii prin care trecem e necesar să se atragă cât mai des şi cât mai stăruitor atenţiunea asupra acestui întreit drum ce duce în împărăţia lui Dumnezeu. E foarte eronată părerea, că aceste sfaturi privesc numai pe monahi. Admiterea acestei păreri egalează cu cea mai groaznică dintre erezii: abandonarea lumii în grija Satanei. Mântuitorul a dat sfaturile evanghelice tuturor celorce vor să se constitue fii ai lui Dumnezeu: *şi* celor cari în marea familie creştină sunt expresia aşteptării veacului ce va se vină *şi* celor cari – ascultând de porunca Creatorului – vor să ia în stăpânire lumea aceasta. Monahi şi laici deopotrivă trebue să *tindă* la o cât mai deplină castitate, la o cât mai adevărată supunere, la o cât mai generoasă sărăcie. In măsură absolută nu le deţine decât Dumnezeu.

Privită criza veacului acestuia prin prizma sfaturilor evangelice, nu ne e greu să-i găsim întreita sursă în criza familiei, criza autorităţii şi criza împărţiriii bunurilor materiale. Aceste trei crize se întretaie, se condiţionează, se combină într'o mulţime de probleme ale veacului, în faţa cărora oamenii se opresc desnădăjduiţi. Dar o atentă observare a stării sociale ne desvălue şi cauza boalei şi leacul: castitate pentru regenerarea familiei, supunere pentru revenirea la principiul autorităţii, sărăcie de

A. Feuerbach: Pietà

bună voie pentru deslegarea problemei economice. Sfinții au dobândit cu *smerenia* cele înalte și cu *sărăcia* cele bogate. – Chiagul solidarității sociale e *răspunderea;* dar *răspunderea* celui pus la loc de comandă izvorește dintr'un act de *supunere,* din conștiința mesianității și e susținută de supunerea *fiască* a celor ce-i execută comenzile. Cât privește sărăcia, e neasemănat mai demn cel ce „este" ceva decât cel ce „are" ceva. Dar problema economică nu poate fi deslegată decât prin sărăcie de *bună voie,* prin sărăcie a duhului, prin conștiința că trebue să ne îmbogățim în Dumnezeu și pentru slujirea lui Dumnezeu.

Nu avem dreptul să rămânem indiferenți față de planurile ce se fac în vederea viitorului. Dar nu avem nici dreptul de a uita, că nu e nimic nou sub soare. Omenirea a cunoscut în cursul istoriei și comunismul și totalitarismul și democrația și încă multe alte forme de organizație social-politică. Toate s'au dovedit trecătoare. Taina vieții de *neperitoare durată* e duhul *înoitor* al lui Hristos – iubirea Lui, gata de orice jertfă.

Acest duh trebue să planeze asupra veacului în pragul căruia ne găsim. Spre a-i pregăti venirea, spre a face *începutul* sfințeniei, Mântuitorul ne-a dat dumnezeescul îndemn: *„Priveghiați și vă rugați".*

POSTUL MARE

de L. G. MUNTEANU

Pentru o seamă de creștini această orânduire bisericească pare a fi încetat să mai fie o problemă care să-i preocupe. Fie că este post, fie că-i deslegare, viața li se desfășoară în acelaș ritm, cu aceleași preocupări. Obârșia indiferentismului lor față de post trebue să o căutăm în concepția greșită ce s'a format în lumea modernă despre acest mijloc de creștinească desăvârșire. După această concepție postul este o simplă abstinență temporală de anumite mâncări și băuturi cari îngreunează trupul și lenevesc viața. Deci, este o simplă variație în regimul alimentar, necesară anumitor oameni, fiindcă împrospătează țesăturile organice, curăță sângele și întărește puterile. Scopul lui nu este religios, ci pur sanitar.

Creștinismul l-a luat din religiile mai vechi, unde preoții erau și medici, iar prescriptele medicale erau încadrate printre principiile de credință, pentruca astfel să se bucure de mai multă autoritate și să fie mai respectate. In consecință postul nu trebue să fie reglementat de Biserică, ci este o chestiune particulară a fiecăruia. Omul care-i simte necesitatea și are voința de a se înfrâna dela ceea ce-i strică, e liber s'o facă, oricând și oricum. Dimpotrivă, omul care duce o viață regulată și variată în alimentare nu poate fi obligat să se supună unor privațiuni fără rost.

Numai cât nu acesta e sensul postului creștin. Părerea curentă în lumea modernă este greșită.

Sensul real al postului creștin ni-l dă Mântuitorul în cuvintele: „Nu este nici un lucru de dinafară, care intrând în om să poată să-l spurce, dar cele ce ies din om, acelea sunt cari îl spurcă... Pentrucă dinlăuntru, din inima omului, purced cugetele cele rele, desfrânările, hoțiile, omorurile, preacurviile, poftele de înavuțire, vicleniile, înșelăciunea, necumpătarea, pizma, hula, trufia, ușurătatea. Toate aceste lucruri rele ies dinlăuntru și spurcă pe om." (Mc. 7, 15. 21–23).

Analizând aceste cuvinte constatăm următoarele:

1. Iisus condamnă practica iudaică a timpului, de a reduce postul exclusiv la anumite mâncări, deci concepția generalizată și azi în creștinism. Desigur, după cum rezultă din alte locuri evangelice, condamnă și mai mult pe fariseii cari nu sunt în stare să facă nici atâta lucru, ci fățăresc numai abstinența prin smolirea feții, neîngrijirea trupului și a hainelor.

2. Apoi, că postul este pentru suflet o înfrânare a gândurilor rele, păcătoase, pe cari mintea le iscodește; o înfrânare a a punerii în practică a acestor gânduri. Cu alte cuvinte, o luptă dârză împotriva răului din noi, o luptă de curățire a sufletului de păcatul care-l întinează.

Postirea noastră în sens creștin se desfășoară deci în primul rând pe planul vieții sufletești, ca o luptă de purificare, de eliberare de sub stăpânirea răului? Această luptă periodică și cât mai des repetată, pe deoparte ne fortifică puterile spirituale, ca un fel de exercițiu întăritor, pe de alta nu lasă ca puterea răului să se cuibărească nestânjenită în viața spirituală, făcându-ne robi satanei. Puterea răului pătrunsă în noi, nestânjenită de rezistența noastră, de repetatele încercări de a o alunga, cu timpul ne devine o a doua natură. Precum în lumea materială sclăvia, un rău evident potrivnic drepturilor și năzuințelor omenești, devine o a doua natură pentru omul care nu luptă pentru libertate, la fel și în viața spirituală. Binele din noi, fără o luptă conștientă împotriva răului care deasemenea este în noi, slăbește și dispare.

Desigur, lupta împotriva răului pretinde cheltuială de energie. Această cheltuială cu toate acestea nu slăbește cu nimic forțele noastre spirituale; dimpotrivă, le întărește. Se petrece acelaș fenomen ca și în lumea materială cu exercițiile fizice obositoare, dar în acelaș timp întăritoare.

Cu toate că postul în fond se desfășoară pe planul vieții sufletești, cuprinde și elemente materiale. In cadrul postului între și abstinența dela anumite mâncări și dela anumite practici. Aceasta nu fără un rost mai adânc. Omul este o unitate personală de suflet și trup. Sufletul este iscoditorul, trupul executorul. Orice acțiune prin care omul se manifestă, trece prin trup. Trupul, unealtă de acțiune a sufletului, este mai supus răului. Pe el îl vizează în primul rând ispitele, el fiind mijlocul prin care sufletul ia contact cu lumea externă. In el se încuibă mai ușor patimile. Și el trebue apărat în fața răului. De aceea lupta pentru purificarea sufletului trebue dusă pe întreagă linia. Aceasta cu atât mai mult, cu cât trupul se complace mai ușor în a trăi prin păcat. Este o substanță de esență inferioară. Neglijarea lui aduce pericolul că nu se mai supune poruncilor binelui și voinței bune. E trista constatare de care se îngrozește apostolul Pavel în năzuința de a se ridica la o viață superioară, când spune: „Știu că în mine, adecă în trupul meu, nu locuește ce e bun. Căci de voit voesc, dar de lucrat binele nu-l lucrez; căci nu binele pe care îl vreau îl fac, ci răul pe care nu-l voesc, pe acesta îl săvârșesc...

Demian: Sf. Ioan Botezătorul

Găsesc deci această lege în mine, care vreau să fac binele, anume că răul se ține de mine.

Că după omul cel din lăuntru mă bucur de legea lui Dumnezeu.

Dar văd în mădularele mele o altă lege care se luptă împtriva minții mele și mă face rob legii păcatului, cea din mădularele mele."

Purificarea trupului se face prin înfrânare. A impune trupului un anumit regim alimentar, anumite restricții în manifestările lui obișnuite, înseamnă a-l supune voinței, a-l cârmui după poruncile conștiinței. Astfel disciplinat nu mai este pericol de insubordonare, nu mai constitue un canal deschis de scurgere a răului extern spre suflet, nu mai este el însuși un izvor de rele prin patimile și plăcerile lui păcătoase.

Astfel au înțeles postul și rosturile lui Mântuitorul, apostolii, marii eroi ai vieții creștine. Pentru înaltul lui rost în domeniul reînviorării vieții creștine, Biserica l-a așezat ca timp de pregătire pentru marile sărbători anuale.

Prin practica lui sinceră mii și milioane de creștini și-au înălțat viața, ajungând să se bucure de fericirea libertății creștine cu Dumnezeu. Postul adevărat îmbunează pe om, creiază o atmosferă de pace în jurul său, îl pune în serviciul binelui care singur fericește lumea.

Socotesc deci neîntemeiată grija acelor creștini, cari se întreabă cum vor putea posti azi, când în atâtea cazuri lipsește chiar și pânea care să sature gurile înfometate. Da, lipsește pânea, însă e mai multă deslănțuire de patimi, mai mare belșug de păcate, mai multă ură și poftă de vărsare de sânge, decât oricând. Postul are azi un mai învederat obiectiv decât ieri, pentru fiecare din noi. Este mai necesar. Un post adevărat, generalizat în întreagă lumea creștină, ar trezi desigur conștiințele bune, ar micșora ura dintre oameni.

AN

de ȘTEFAN BACIU

VARA

Ca un motan la soare, ziua toarce.
Pădurea se desbracă lângă gârlă
Și câteodată soarele se 'ntoarce
Să scalde 'n aur puii de șopârlă.

TOAMNA

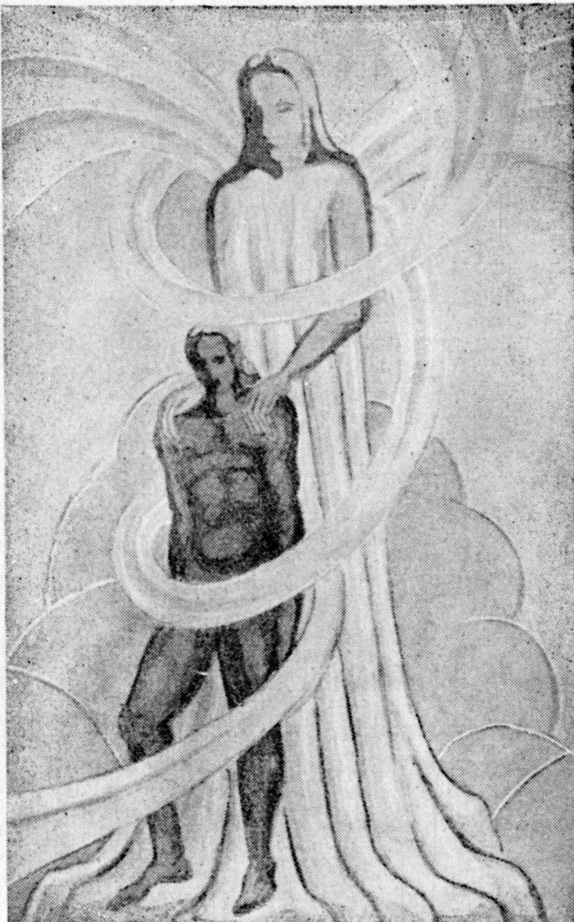
Pe deal cad frunze, ca 'ntr'o poesie,
Aceeași gârlă curge către sud,
Și 'n umbra care 'n seară întârzie
Tristețea ca pe-o goarnă o aud.

IARNA

Teoreme noui pe lac
Pythagora desleagă, patinând:
Un opt, un trei, mari cercuri se desfac
Și Johann Strauss privește fluerând.

PRIMĂVARA

In fiecare tufă e un gnom.
C'o bidinea mustind de verde.
Și 'n fiecare creangă e un om:
Sub bucuria rodului se pierde.

Marg. Negulescu: Acuarelă

DEMULT

de IOSIF MORUȚAN

Demult, mă jucam cu copiii satului prin holde.
Cu ei adunam din rariști albăstrele,
Flori de spin, flori albe, tufănele,
Iar cerul mă plesnea în râs cu ploi de soare.

Atunci colindam cu amiezile 'n alunii pădurii
Și hânsuiam prin miriști după cuiburi de vrăbii.
Pe moine ascuțiam cu sgomot betele săbii,
Și vânam gândacii ascunși în mugurii murii.

Atunci sărutam zorii coborâți în hotare.
Și plesneam cu biciul amurgurile serii.
Rupeam mesteceni, ulmi, covragii verii,
Și pândeam pe culme apusul roșu.

Năvădeam aurore cu zâmbet de copil
Și plângeam cu hohot în spinii
Din mejdina mare-a grândinii,
Când pe frunte-mi cădeau ploi albe de April

. . . .

Azi cum n'aș vrea să fugă anii de mine,
S'adun în poala cămășii flori albe, albăstrele,
Și să mă joc cu zorii coborâți în tufănele !

APARENȚA

de AUGUSTIN CORBU

Abia mijia de ziuă. Personalul căilor ferate se mișca alene și somnoros. Puținii călători, nu păreau nici ei prea grăbiți. Doar era vorbă de plecarea „acceleratului" someșan.

Un zgomot infernal de fier vechiu, câteva izbituri reglementare, un fluerat scurt și răgușit – și trenul părăsește gara mohorîtă pentru a se târî ca un șarpe sur printre câmpurile împodobite cu verdeața lunii Iunie.

Intr'un compartiment îngust de clasa a doua suntem numai doi inși. Tovarășul meu, pentru care o întreagă bancă pare a fi prea scurtă, întors spre peretele vagonului dormitează, sau poate chiar doarme. E un individ de proporții uriașe. Eu, sgribulit ca o pasăre bătută de ploaie, caut să-mi găsesc puțină căldură, ghemuit într'un colț al băncii. Trupul mi-e cuprins de o ușoară tremurare, cauzată – nu știu – de răcoarea dimineții, sau poate de febră.

Ținta dureroasă a călătoriei mele e Colibița, stațiune climaterică, unde mă duce speranța și credința că aerul ozonificat al pădurilor seculare de brad, va aduce o alinare, o reparare a plămânilor mei hodorogiți.

Gândindu-mă la soarta nemiloasă și vitregă care de ani de zile mi-a transformat viața într'un chin permanent, sunt cuprins de revoltă și enervare.

De sigur – îmi zic – mătăhala de om din fața mea nu e tuberculos. Iși duce fericit viața. Chiar și acum, doarme tun, nu-l conturbă zgomotul trenului, iar mie nici doctoriile nu-mi mai aduc liniște și somn. Cât e viața aceasta de complicată și de plină de enigme!

Simpla noastră minte ce greu găsește o logică acceptabilă în orânduirea treburilor vieții. Poftim, pe mine m'a îmbolnăvit mizeria și munca, iar el o duce bine și poate că nu e decât un simplu pierdevară!

Ca să-mi calmez nervii surescitați, aprind o țigaretă din ultimele cinci, după a căror consumare sunt hotărît să zic adio buruenii-dracului. Abia s'au răspândit în aer câteva fumuri și tovarășul meu tușește ușor. Apoi, peste puțin timp se ridică încet, cu nesiguranța omului somnoros sau bolnav și cere voe să deschidă fereastra. Pronunțarea cuvintelor îi tradează originea slavă. In fața mea stă un uriaș blond cu ochi albaștri. Fața lui e naivă și tristă. Mă gândesc că dacă în adevăr fața omului oglindește starea lui sufletească, atunci în momentul prezent eu nu pot fi atrăgător.

Conversația începe ca de obiceiu despre timp sau natură. Vorbim despre frumusețea câmpului atins de primele raze ale soarelui, ce răsare și vrăjește din rouă mii și mii de pietre prețioase.

Calea fiind lungă și acceleratul prea puțin grăbit – din vorbă în vorbă am ajuns

să cunosc istoria și tragedia vieții tovarășului meu, una dintre tragediile milioanelor de ruși.

Singurul copil al unor părinți devotați și îngrijați de creșterea și educarea lui. Tatăl, profesor de liceu, își pierde viața în revoluția bolșevistă, mama și copilul după multe greutăți reușesc să treacă granița. In prezent e corist la Operă. Salar mic, greutăți multe. Și totuși ar fi mulțumit, dacă n'ar fi ros de boală. Câteva luni a fost internat în Sanatoriul Clinicilor. Acum se duce la Colibița, unde din bunăvoința unei caritabile societăți se va bucura de întreținere gratuită timp de o lună.

Incetul cu încetul uit de amărăciunea mea și tensiunea interioară cedează. Sufletul mi-e cuprins de o sinceră compătimire, dar și de mustrare de conștiință pentru felul cum am judecat, fiindcă privind lucrurile fără părtinire, situația mea e de o sută de ori mai bună: n'am avut hemoptizii, n'am cavernă; salarul meu e de trei ori mai mare, nu a trebuit să mă refugiez; orfan, da, și eu sunt, dar barămi sunt în țara mea; eu pot să-mi plătesc întreținerea, fără să am nevoe de mila vreunei societăți.

Duhul răsvrătirii însă îmi dă un nou asalt și gândurile alunecă răutăcioase, ironice și confuze.

Tot ce interesează acum e posibilitatea de vindecare; și în privința aceasta avantajul stă hotărît de partea rusului. Cu cât e mai robust decât mine și cred că are de două ori greutatea mea? Așa că va putea învinge mai ușor bacilii mistuitori și ucigași. Și, în definitiv, cine știe dacă a spus adevărul. Aceștia dela teatru au ei o fantezie cam bogată. Dar... nu, nu, gândul acesta nu-i corect. Acei ochi mari, albastri, nu pot să mințească. Apoi în timpul povestirii ori de câte ori ajungea la părți mai dureroase își întorcea capul, privea prin fereastră în vid, pentru a-și stăpâni, poate, emoția, sau a-și reține lacrimile ce voiau să se reverse.

Suferința și lucrurile triste împrietenesc mai iute și mai sincer pe oameni. După ce ne-am spus necazurile, pentru a ne mai înviora am început a ne spune glume și întâmplări hazlii cu bolnavi de seama noastră. Ne ziceam: „domnule coleg" – colegi întru suferință. Insă e bine ca omul să-și mai bată joc de năcazul său.

Când, în sfârșit, ajunși la destinație, ne-am dat jos din trăsura țărănească, de jumătate amorțiți – o afectuoasă strângere de mână ne-a pecetluit prietenia. El a plecat singur spre pavilioanele societății, ducându-și micul bagaj; pe mine însă, musafir bun plătitor, mă aștepta un „londiner" în cioareci și desculț.

Hotărît să fac o cură strictă de cel puțin două săptămâni, renunțând la plimbări, în zilele următoare nu mi-am mai văzut prietenul. Abia a trecut însă o săptămână, când într'o dimineață sunt căutat de un elev speriat și emoționat care îmi transmite rugămintea pietenului rus de a-l vizita.

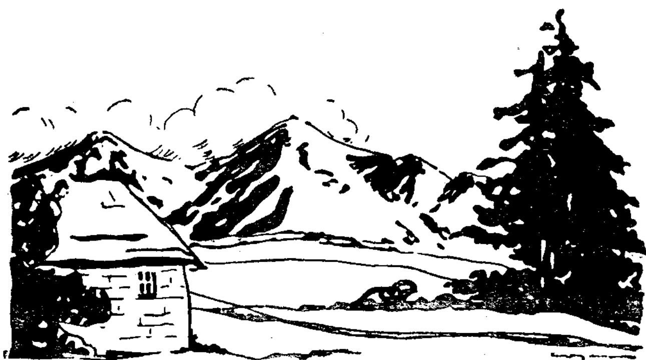
Trupul puternic zăcea ghemuit într'un pat alb de brad, scurt și îngust, imagine care semăna izbitor de mult cu sicriele simple dela sate. Doi prieteni de ai lui, tot coriști, stăteau lângă el. In fraze greoaie și întretăiate le vorbea despre singura ființă ce-l mai interesa: mama sa.

Mai mult din obligația de-a mângâia, am bolborosit câteva cuvinte de îmbărbătare. Tumultul sentimentelor mă zăpăcea. Totul mă făcea să simt că mă găsesc în fața enigmei enigmelor. Adierea rece o răspândea nu ghiața de pe pieptul bolnav, ci îngerul morții.

Felul în care mi-a strâns mâna și privirea ochilor albastri deveniți mai mari și mai sclipitori, exprima parcă o rugăciune. Ca și cum dela mine, pipernicitul – el, uriașul, ar cerși o fărâmă de putere, de viață. In acele clipe tot egoismul din mine s'a topit și fericit mi-aș fi dat viața toată, ca el să scape. Mă gândeam că după mine nu rămâne nimeni în mizerie, cum va fi cazul mamei sale, dacă el moare.

In aceeași zi după amiazi un nou val de sânge, iar în dimineața zilei următoare s'au închis pentru totdeauna ochii albastri ai nefericitului meu prieten.

Tristă și dureroasă trăire ce nu se poate uita și din care am învățat să nu judec grăbit – și mai ales să nu judec după aparență.

NEGUȚĂTOAREA DE PORFIRĂ

de EUGENIA ADAM

(Fapte 16, 14—15.)

Neguțătoarea își desfăcu valurile de porfiră pe peile de tigru întinse la picioarele statuii lui Esculap. Agora fremăta de lume, iudei și elini, parți și mezi, veniți din Samotracia, Troia și Tiatira. Lectice ușoare din lemn de cedru, cu paturi de damasc și stâlpi de argint, împodobite cu frunze de palmieri și datini, își făceau loc printre mulțime, spre celebra Via Egnatia care duce la Tesalonic.

Agora avea înfățișare mai curând de forum decât de zi de târg. Neguțătorii își lăudau marfa, jurându-se pe mantia lui Zevs că nu câștigă nimic. Cumpărătorii făceau socoate în gura mare, încredințați că marfa e nevrednică de atâta preț. Lângă medimnele de grâu nou, de rodii și masline, stăteau scutierii cu nard și miresme de Liban; temple mici de-ale Dianei sculptate 'n alabastru și statuete de-ale zeiței Ceres poleite cu aur, făcute de meșteri renumiți dela Efes, alăturea cu burdufurile soioase de untdelemn; amulete de-ale animalelor divizinate cioplite 'n fildeș, cu lănțișoare de argint, alături de languste și amfore cu vin de Hebron. Un cer de sidef acoperia mulțimea de capete, pe când de sus, Esculap, turnat în aramă, cu șarpele și cocoșul simbol, privia în zare, parcă măsurând întinderile Peloponezului.

Neguțătoarea observase la câtiva pași de ea, doi călători altfel decât ceilalți. Erau îmbrăcați simplu, în haine de păr de capră și încinși la mijloc cu funii. Cel mai în vârstă ținea în mână un sul de papyrus și vorbia șoptit. După felul cum celălalt asculta, părea că ceva deosebit de important se petrece între ei. Desigur erau veniți de departe; fața obosită, par'că încremenită în trăsăturile durerii, lasă să se vadă totuși o stranie lumină pe care numai solii de vești bune o au.

Fiindcă nu mai avea decât vreo cinci coți de porfiră de vânzare, neguțătoarea se gândi să prindă un capăt de vorbă cu ei.

— Zeii să vă împărtășească de bunătățile lor! — grăi ea blajin. De unde veniți aici la Filipi?

Drumeții păreau a se feri să răspundă. Dar vorba femeii arăta un fel de rugăminte aproape îndatoritoare.

— Din Listra, vorbi cel mai tânăr. Pace ție!

— Zeii să te audă, răspunse femeea. Drumul care l-ați făcut e destul de lung. Văd oboseală pe chipul vostru. Apropiați-vă și vă ospătați din mandragorele acestea. Sunt puse la o parte pentru oameni buni.

Intinse fructele pe care călătorii zăboviră să le ia.

— Domnul să te binecuvinteze! mulțumi cel mai în vârstă.

Femeia îi părăsi o clipă ca să-și vândă marfa ce-o mai avea. Se 'ntoarse îndată, punând într'un săculeț de piele de căprioară staterii primiți.

— Nu vă 'nțeleg felul vostru de a vorbi. Sunteți frați?

— Suntem mai mult decât frații. Suntem frați in Hristos Iisus.

— Acest zeu mi-e necunoscut și aud pentru prima oară de el. E un zeu bun? Unde îi aduceți jertfe?

– Jertfele noastre nu sunt jertfe idolești. Dumnezeul nostru nu cere astfel de jertfe. El ne cere inimă curată. Dumnezeul nostru e unul. Și mântuirea noastră vine prin harul unui singur om: Iisus Hristos.

– Dumnezeul vostru e om? Noi nu ne-am văzut niciodată zeii. Ei stau ascunși și sunt lacomi. Și sunt atât de mulți, că niciodată nu-i poți mulțumi pe toți. Vorbiți-mi despre Dumnezeul vostru, despre omul prin care vă vine mântuirea!

Cel mai în vârstă, care tot timpul tăcuse, ridică brațul pentru a închipui un semn ciudat. Femeia tresări, fiindcă simți deodată începutul unei mari bucurii, parcă sufletul îi ieșia din carcera trupului, făcându-și drum prin fumul veacurilor.

– Binecuvântată să fii că dintru început inima ta s'a deschis singurului adevăr care este Iisus Hristos. Eu, Luca, ucenic prin credința în Cel care s'a dat pentru păcatele noastre, te chem împreună cu fratele meu Timotei să vii Sâmbătă afară din cetate, dincolo de părăul Crenides, să asculți vestea cea bună.

– Domnul să fie cu tine și cu casa ta!

* * *

O urmăriseră pretutindeni vorbele celor doi ucenici ai necunoscutului Hristos. Ea ascultase deseori prin agoră pe acei goeți călători, care vindeau înțelepciune cu drahme mărunte, dar nimeni până acum nu i-a străbătut simțirea ca s'o îngenunche peste întreaga ei vieață. Acum știe că s'a deschis o cale, de unde nu se va întoarce decât deplin liberă. E în drum. Se îndreaptă spre părăul Crenides. Soarele e talger aprins de smirnă care-i face calea mai luminoasă. E ziua Sâmbetii. In depărtare e o pădurice de smochini unde sunt strânși o mulțime de oameni. Grăbește pasul. Sufletul e deplin deschis spre ceace are să i se arate. Acum se bucură, bucurie neîmplinită și încă nu știe decât atât: că merge pe drumul nesfârșitei bucurii. Bucuria a început înaintea cunoașterii și mereu îi va depăși mintea. Și 'n timp ce se apropie de locul căutat, uită tot ce a lăsat în urmă: valurile calde și moi de porfiră aprinse ca para lemnului de acant; săculeți plini cu darici de aur, din care vieața avea să curgă ușoară și plăcută; de imaginea cioplită a zeilor nesățioși, care nu-i dădeau nicio mulțumire – ca să ajungă cu sufletul aproape liber lângă păduricea de smochini, de unde moartea avea să fie isgonită într'o clipă.

Aici oamenii erau deosebiți de lumea din oraș. Aveau înfățișare umilită, îmbrăcăminte sărăcăcioasă, arătau mai mult a sclavi și lucrători. Femeile, câteva, învestmântate în haine de bumbac, acoperite pe cap, purtau semnele cuviincioase ale smereniei curate. Ea zări printre ele pe Evodia, o femeie în haină mohorîtă, cu chip supt de sfântă, despre care auzise că nu mai jertfește zeilor.

Un bărbat îmbrăcat simplu, încins cu tunic, ridică mâna și făcu peste mulțime semnul ciudat. Ea nu putu culege din înfățișarea-i cu totul neomenească decât firul aprins din ochi, pe care avea să-l rețină până la moarte. Incă nu-i auzise glasul, dar așa cum stătea înălțat, stăpânind cu flacăra ochilor mulțimea, femeia era sigură că omul din față purta hlamidă albă de crin, ușoară ca aburul. El întinse brațele, dând glasului timbrul unei depășite dureri, parcă vrând să cuprindă la piept, și 'n acest chip, cu toată ardoarea, sufletele omenești. Se înalță și vorbi cu glasul acela sfâșietor, în care strigătul milei apăsa cugetele ca un nour.

„Să știți că Dumnezeu a rânduit mântuirea prin Fiul său unul născut Iisus Hristos. El s'a smerit pe sine, ascultător făcându-se până la moarte, și încă moarte pe cruce. El a murit pentru păcatele noastre și s'a îngropat și a înviat a treia zi. Și s'a arătat ucenicilor și apoi deodată la peste cinci sute de frați, dintre care cei mai mulți trăiesc până azi. Iar la urma tuturor mi s'a arătat și mie. Acest Hristos va veni în curând să judece viii și morții, fiindcă trebuie ca acest trup stricăcios să se îmbrace întru nestricăciune și acest trup muritor să se îmbrace întru nemurire. Atunci va fi cuvântul care este scris: Moartea a fost înghițită de biruință."

Glasul Invățătorului se ridica blând, dar sigur. O lumină dumnezeiască îi năpădise chipul inspirat, încât nimeni nu mai îndrăsnia să-l privească. Vorbise despre Dumnezeul întrupat, răstignit și înviat, pe care el, cel mai mic dintre toți, îndrăsnește să-l propovăduiască.

„Și vă îndemn să nu vă asemănați chipului acestui veac, ci să vă schimbați prin înoirea minții. Investmântați-vă în Domnul Iisus Hristos, căci pentru aceasta a murit și a înviat, ca să aibă stăpânire și peste morți și peste vii".

La aceste cuvinte, în fața mulțimii cutremurate se petrecu ceva neașteptat. Negustătoarea de porfiră căzu la picioarele Invățătorului, a cărui atingere femeia o simți cu simțământ nou, în toate mădularele. Ea străbătu cu sufletul

spațiul imens al vieții și smulse într'o clipă imaginea zeilor cioplíți, dărâmați unul câte unul, pentru totdeauna. Și făptura în inima căreia lucrase duhul eliberării din cea dintâi clipă, vorbi parcă înfruntând veacurile:

– Sunt păgână. Numele meu e Lidia și sunt de fel din Tiatira. Dacă mă socotiți vrednică, primiți-mă și pe mine să mă închin acestui Iisus Hristos care are stăpânire peste morți și vii. Spuneți-mi ce trebuie să fac. Acasă am strânsă o avere care acum îmi prisosește.

Invățătorul, a cărui privire îndumnezeise sufletul, făcu din nou semnul mântuitor, de astă dată peste făptura umilită, care-i săruta picioarele. Apoi, ajutându-i să se scoale, el prinse frânturile sufletului în glasul tămăduitor, suflându-le har până dincolo de moarte.

* * *

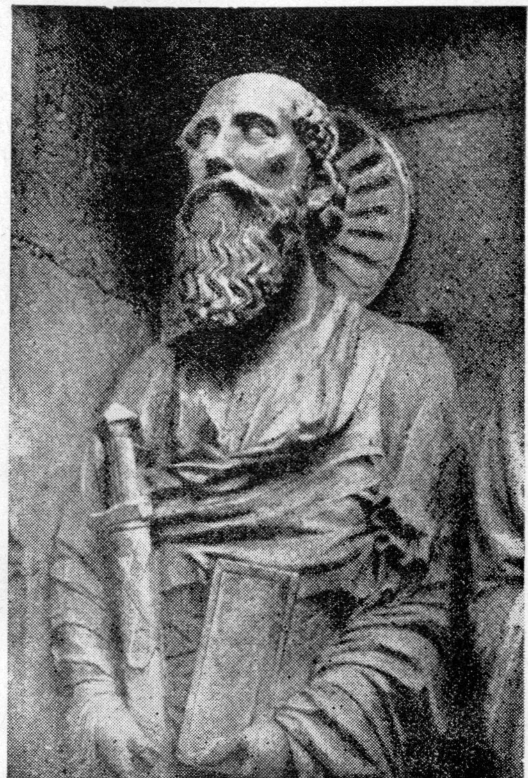
O înserare spuzită de cele dintâi stele cuprinse orașul. In depărtare, muntele Pangaeus își ridica pieptul uriaș cu bogatele mine de aur, lăsând să curgă ca un brâu, de jur împrejur, rămășițele zidurilor puternice de pe vremea lui Filip Macedoneanul.

Mai încolo de poarta duumvirilor Octavian și Antoniu, un călător căuta casa sorei Lidia. El nimeri îndată, fiindcă locu-i era cunoscut. Străbătu curtea largă prin mijlocul unei alei tivite cu flori de hiacint și se opri o clipă pe scările de piatră. Din încăperea de fată, de care-l despărția un mic pridvor, se auziau cântecele care-i erau atât de cunoscute... Prinse clipa când glasurile dinăuntru se pierdură într'un freamăt lin și intră.

– Pace vouă!

Rosti salutul cu glas ridicat, întovărășindu-l de semnul isbăvitor.

I se răspunse din toate părțile, cu o bucurie ce țâșnia din adâncul inimilor.

Sf. Pavel (Catedrala din Reims)

– Domnul să fie cu tine, Epafrodit, și fii binevenit în mijlocul nostru. Ce știri ne aduci?

La lumina unei torțe ce ardea în mijlocul camerei, noul venit zări printre fețele cunoscute unele pe care le vedea pentru prima oară. El păstră câtva timp tăcere, parcă adunându-și gândurile, știind că în mâinile lui se află solia acelei inimi mereu arzânde, care acum stătea înlănțuită în carcera mamertină din Roma.

– Invățătorul nostru e închis în încăperile pretorienilor din palatul imperial. De acolo trimite epistola aceasta tuturor sfinților întru Hristos Iisus, celor ce sunt în Filipi.

Desfăcu sulul de papyrus și începu să citească cu glas cutremurat. Invățătorul îi salută

Max Klinger: Răstignirea

pe toţi, mulţumind lui Dumnezeu pentru credinţa lor.

„Căci vă port în inima mea, atât în lanţurile mele cât şi în apărarea şi în întărirea Evangheliei, pe voi toţi care părtaşi sunteţi la acelaş har cu mine. Căci martor îmi este Dumnezeu că vă doresc pe toţi, cu duioşia lui Hristos.

Şi voiesc să ştiţi, fraţilor, că cele petrecute cu mine s'au întors mai vârtos spre sporirea Evangheliei, în aşa fel că lanţurile mele pe care le port pentru Hristos, au ajuns cunoscute în tot pretoriul şi tuturor celorlalţi. Şi cei mai mulţi dintre fraţii întru Domnul îmbărbătaţi prin lanţurile mele au mai multă îndrăsneală ca să propovăduiască fără teamă cuvântul lui Dumnezeu.

Căci vieaţa mea este Hristos, iar moartea îmi este un câştig. Mi-e inima prinsă din două părţi: doresc să mă despart de trup şi să fiu împreună cu Hristos şi aceasta e cu mult mai bine. De altă parte este mai de folos pentru voi să zăbovesc în trup.

Mai departe, fraţilor, câte sunt adevărate, câte sunt de cinste, câte sunt drepte, câte sunt curate, câte sunt de iubit, câte sunt cu nume bun, orice faptă bună şi orice laudă, la acestea să vă fie gândul".

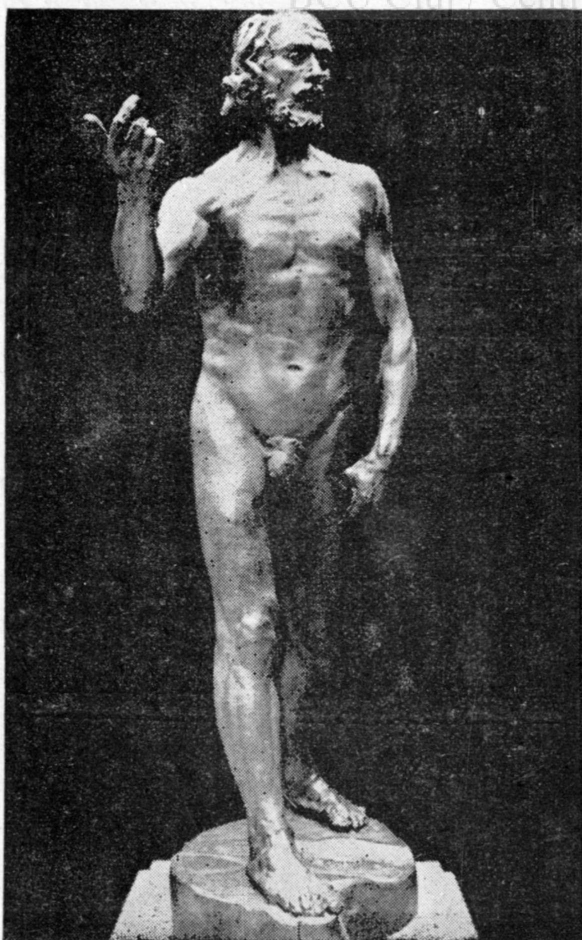
Apoi Invăţătorul mulţumeşte tuturor pentru dărnicia şi grija de care au dat dovadă tot timpul, amintindu-le jertfa cu care puţine comunităţi se pot mândri.

„Doar şi voi o ştiţi, o, Filipenilor, că la începutul Evangheliei, când am plecat din Macedonia, nicio biserică nu s'a unit cu mine, când e vorba de dat şi de primit, fără numai voi singuri".

Aici Lidia care ascultase înfricoşată toate îndemnurile şi suferinţele Invăţătorului iubit, nemai putându-şi înăbuşi durerea, isbucni în lacrimi, şi cu ea toată mulţimea.

Ea-şi aminti de cântecul de laudă pe care sfântul Pavel împreună cu ucenicul său îl cântaseră în închisoarea din Filipi, când pretorii dăduseră poruncă să li se sfâşie veştmintele şi să fie bătuţi cu vergi, iar picioarele să li se strângă în butuci. Şi nu ştia dacă vreodată îşi va mai vedea Invăţătorul iubit, înlănţuit la Roma, pentru care vieaţa era Hristos, iar moartea, câştig...

Şi'n timp ce Epafrodit isprăvia de citit scrisoarea printre lacrimi, Lidia îşi spunea, că dacă trufia n'ar fi un păcat, ea s'ar putea mândri în faţa veacurilor, că cel dintâi creştin din Filipi a fost o biată neguţătoare care-şi vindea marfa la picioarele statuii lui Esculap.

Rodin: Sf. Ioan Botezătorul

PLÂNGE PĂDUREA

de EMIL ZEGREANU

Plânge pădurea subt bolţi de rugină
Şi frunzele-i curg la picioare şiroaie de sânge,
Braţele goale subt fruntea tăcută le strânge
Şi cade 'n genunchi ca un orb şi se 'nchină.

Amurgul, pleoapă obosită, leneş coboară
Peste-un ochi de sat ascuns între dealuri,
Isvorul culege stele în cupe de valuri
Şi le duce, grăunţe de aur, la moară

Un câine sfâşie tăcerea într'o grădină,
Şi 'n tufele de vie încinse pe arac
Ard boabele de struguri, roşii ochi de drac,
Şi toamna-i stoarce, cântec, în teascuri de lumină.

Luna înfloreşte în bărăganul zării
Şi valea şi-adoarme greierii în poală,
Iar înoptarea, despletită şi goală,
Ca o ţigancă joacă pe-argintul cărării.

Pictura italiană din sec. XIII şi sec. XIV

de C. MUREŞANU

Prima artă creştină, atât în domeniul arhitecturii cât şi al sculpturii sau al picturii, este o continuare a artei helene şi romane, transformată după cerinţele noii religii triumfătoare.

La început ea se ascunde prin catacombe, mai târziu, pe măsură ce religia se răspândeşte, se manifestă şi arta cu mai mult curaj. In fine, când sub domnia împăratului Constantin religia creştină devine în veacul al patrulea religia de stat a imperiului, arta care o slujeşte devine la rândul ei oficială.

Odată cu căderea Romei, când capitala imperiului se mută la Constantinopole, arta creştină, care şi până atunci avusese nenumărate influenţe orientale, va găsi în Bizanţ climatul de care are nevoe pentru desvoltarea ei. După o admirabilă epocă plină de imaginaţie şi creaţie, artiştii, mai ales pictorii, vor începe să lucreze din ce în ce mai mult după reguli stricte dictate de Biserică; astfel, cu vremea, fantezia sau personalitatea lor începe să apară tot mai rar. In Occident năvălirile barbare, apoi în Bizanţ lupta între iconoclaşti şi iconoduli (726–834) face să nu se realizeze progrese însemnate artistice.

Sfârşitul sec. X. şi începutul sec. XI. vor aduce o nouă înflorire în arte, atât în Occident, unde asistăm la realizarea stilului arhitectural precum şi a sculpturei romane, cât şi în Orient, unde sub domnia Comnenilor, începând din sec. X-lea, artele recâştigă ceva din înflorirea secolului VI.

In pictură totuşi tradiţionalismul continuă să triumfe şi iconarii cari pictează în epoca aceasta, oriunde ar picta ei, se ţin de regulile indiscutabile ale artei lor.

Giotto: Detaliu din „Fuga în Egipet"

Abea în secolul XIII, atunci când stilul go-

Giotto: Luarea depe Cruce

tic apare în Franţa şi înlocueşte pe cel roman, asistăm la triumful definitiv al plasticei asupra ornamentului, când naturalismul sculpturii gotice începe să se substitue inspiraţiei de vis apocaliptic al sculpturii romane, când realismul şi mişcarea înlocuesc imobilitatea artei bizantine.

Italia va fi aceea care timp de o sută de ani, începând cu sfârşitul sec. XIII. şi continuând în sec. XIV. va aduce definitiva emancipare de sub tradiţionalismul influinţelor bizantine. Primitivii, denumirea obişnuită care se dă pictorilor din trecento, vor fi deci creatorii acestei mişcări artistice.

Florenţa şi Sienna sunt cele două cetăţi în cari se va face această revoluţie a picturii, care din simbolică şi decorativă va deveni dramatică şi naturalistă.

Cimabue, pe care după spusele lui Vasari mulţi critici de artă îl consideră ca iniţiatorul picturii primitive, trebue considerat în realitate ca ultimul mare bizantin. Madonele pictate de dânsul respectă încă maniera caligrafică şi coloritul icoanelor noastre orientale, fondul picturilor sale este întotdeauna de aur.

Poate expresia şi privirea figurilor să aibă ceva mai omenesc decât a celor pictate de cei mai mulţi iconari din vremea aceea; totuşi Cimabue respectă ceeace a învăţat dela înaintaşii săi, ale căror lucrări le cunoştea prin intermediul Veneţiei, unde petrecuse mai mult timp. Muzeul Ufizzi din Florenţa şi Louvre-ul din Paris păstrează câte o icoană reprezentând Madona cu Iisus în braţe, pictate în a doua jumătate a sec. XIII. Cimabue pictează pe lemn, cu culori amestecate cu ou, ca să se fixeze mai bine.

Adevăratul reformator al picturii din trecento este *Giotto* (1266–1337). Născut la Colle, în Toscana, el este considerat cu drept cuvânt fondatorul şcoalei florentine.

Opera cea mai de seamă rămasă de la Giotto este seria de fresce pictate la Assisi, Padova şi Florenţa. Tehnica întrebuinţată de el şi de urmaşii săi era de mult cunoscută şi consta în pictarea cu culorile obişnuite, înmuiate cu apă, pe un perete umed, special preparat, care pe măsură ce se usca, fixa definitiv pictura. (Fresca s'a bucurat de un mare succes în Italia, fiindcă condiţiile de climă îi erau favorabile, dar în ţările cu mai multă umezeală, cum sunt Franţa sau Flandra, ea a fost foarte puţin întrebuinţată).

Intre anii 1296–1304 Giotto, împreună cu câţiva colaboratori necunoscuţi, a executat seria de fresce din basilica superioară din Assisi. In anul următor, bogătaşul Enrico Scovegni îl chiamă pe Giotto la Padova, unde decorează tot în frescă, cu scene din viaţa Sf. Fecioare şi a Mântuitorului, capela Santa Maria della Arena. Frescele acestea sunt pătrunse de un spirit atât de dramatic, uneori chiar patetic, cum rar se întâlnesc în pictură. La Padova Giotto l-a întâlnit desigur pe Dante, pe care Florentinii îl exilaseră de câtva timp. Opera literară a lui Dante, dragostea marelui poet toscan pentru natură, precum şi sinceritatea lui, l-au pus pe Giotto în faţa unei interpretări mai libere a vieţii, pe care o acceptă şi el şi caută chiar s'o exprime în frescele din Padova.

După terminarea frescelor din capela Scrovegni faima lui Giotto devine din ce în ce mai mare şi în curând îl vedem ilustrând la Florenţa, în capela Bardi şi Peruzzi din biserica Santa Croce, scene din viaţa Sf. Ioan şi a lui Francisc de Assisi. De data aceasta dramatismul frescelor dela Padova e complectat şi de preocupări de natură decorativă.

Intre 1316–1329 Giotto pictează din nou la Assisi, de data aceasta decorează cu fresce basilica inferioară. Subiectul acestor compoziţii sunt „Alegoriile virtuţilor franciscane".

Reintors la Florenţa, Giotto pictează o frescă din nenorocire distrusă, care se găsea în Palazzo Vecchio şi care reprezenta „Judecata de apoi". Contemporanii au recunoscut în această operă figura lui Dante.

După o şedere destul de îndelungată la Neapole, întors la Florenţa Giotto este numit arhitectul şef al Domului şi începe în 1334 construcţia minunatei campanile, care s'a păstrat alături de Domul S. Maria del Fiore, intact, până în zilele noastre.

Picturi pe lemn ne-au rămas puţine. Dintre cele mai cunoscute este *Madonna* de la Galeria Ufizzi, în care reminiscenţele bizantine se mai simt pe alocurea atât în fondul de aur şi în simetria compoziţiei, cât mai ales în caligrafia vestmintelor. Totuşi geniul reformator a lui Giotto apare în figura Sf. Fecioare şi al lui Iisus, cari sunt adevărate studii după natură, pline de realism. Giotto moare în Ianuarie 1337 la Florenţa, după ce a îmbogăţit pictura italiană cu opere neperitoare care-l fac nu numai şeful şcoalei florentine, ci chiar întemeetorul picturii italiene.

E natural că un temperament şi o personalitate artistică, cum a fost cea a lui Giotto, era făcută să domine nu numai pe contemporani, dar chiar şi pe urmaşi. Cei mai celebri dintre aceştia au fost *Bernardo Daddi*, apoi *Taddeo Gaddi* (1300–1361). Acesta din urmă sacrifică uneori măreţia picturilor sale, insistând asupra detaliilor arhitecturale sau grupând prea numeroase perso-

nagii. *Giottino*, nu numai un admirator al lui Giotto, dar uneori chiar un imitator al lui, nu reușește să egaleze pe maestrul său. *Andrea Orcagna* mort în 1368, care a decorat capela Strozzi din biserica S. Maria Novella din Florența, este poate și autorul admirabilelor fresce cari se găsesc în Camposanto la Pisa și reprezintă în diferite scene triumful morții și inutilitatea plăcerilor lumești. In afară de caracterul alegoric al acestor fresce, lucru destul de puțin obișnuit în epoca aceasta, pictura lui Orcagna are admirabile calități tehnice; reușita compoziției, desenului și a culorilor fac ca el să fie considerat drept cel mai talentat dintre elevii lui Giotto.

Până la sfârșitul trecentoului pictura florentină, copleșită de personalitatea artistică a lui Giotto, va fi uneori academică, ba chiar eclectică, fiind influențată și de școală sieneză care ajunsese la apogeu în prima jumătate a secolului al XIV-lea și abea apariția lui Fra Angelico la începutul quatrocentoului îi va reda elanul creator.

Trecentoul sienez. Intre Florența și Sienna există o mare rivalitate atât pe tărâm economic, cât și pe cel politic la sfârșitul secolului XIII și începutul secolului XIV. E natural deci, că și în domeniul artelor, această rivalitate se observă și nu ne miră că desvoltarea mare pe care o iau artele la Sienna duc faima cetății departe, până pe malurile Rhonului.

Pictura sieneză, al cărei fondator poate fi considerat *Aggostino Duccio*, se caracterizează printr'o mare finețe și delicatețe a desenului, precum și a tonurilor.

Aggostino Duccio (? 1260–1319) e ultimul pictor sienez care cunoaște helenismul din Bizanț. Arta lui se leagă strâns de miniatura alexandrină. Culorile gingașe și vesele, gama de roz-lila-verde deschis, toate acestea sunt cunoscute din miniaturele alexandrine, ajunse la un mare rafinament cu secole înainte.

Ca și Cimabue, Duccio pictează pe lemn, cu fondul uneori aurit, așa cum îl vedem în Madona Ruccelai, lucrare atribuită de Vasari lui Cimabue, pictată pentru biserica S. Maria Novella din Florența, în 1285. Intre 1308–1311 Duccio pictează tabloul cunoscut sub numele de „Maesta" pentru Domul din Sienna. Pictura lui, ca în general pictura maeștrilor sienezi din trecento, imită natura, dar într'un fel cât mai plăcut pentru ochiu.

Simone Martini (1284–1344) începe prin a picta ca mare admirator al lui Duccio. Evident că operele dintre anii 1315–1330 au reminiscențe bizantine, însă influența artei gotice îl impresionează deasemeni. După 1330 Simone Martini începe să se elibereze de influențele streine, natura și lumea profană par să-i impresioneze. „Portretul" condottierului Guidorriccio dei Fogliani, precum și frescele pictate în basilica inferioară din Assisi, unde pictase și Giotto, datează din această perioadă. Spre sfârșitul vieții sale, Simone Martini a călătorit la Avignon, unde era reședința papilor în acea vreme. Acolo l-a cunoscut pe Petrarca, cu care s'a împrietenit. Sonetele lui Petrarca l-au impresionat desigur pe Simone Martini și poate acestei emoții artistice îi datorăm duioșia care caracterizează pictura lui din acea epocă. Intors la Sienna, stilul patetic al maestrului său Duccio apare din nou în pictura lui Simone Martini.

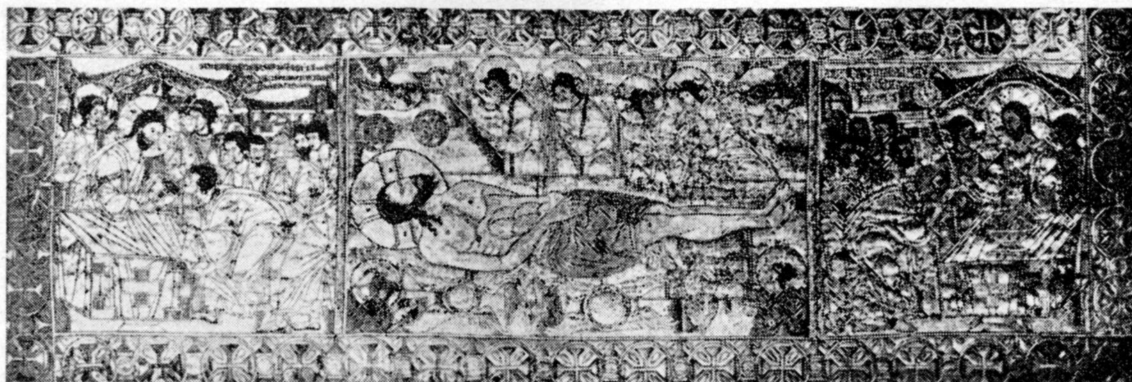
Din această epocă e tabloul său cel mai cunoscut „Bunavestire" (1333) păstrat în Galeria Ufizzi la Florența, în care grația desenului și gingășia tonurilor sunt neîntrecute.

Lippo Memmi, cumnatul lui Simone Martini, pictează și el cu seninătatea specifică școalei sieneze.

Frații *Pietro* și *Ambrogio Lorenzetti,* morți amândoi în 1348, probabil în timpul epidemiei de ciumă din acel an, pictează la începutul carierei lor în tradiția sieneză a lui Duccio și Martini, însă în curând realismul și plasticitatea lui Giotto par să-i convingă. Pietro Lorenzetti, în frescele pictate în biserica Sf. Francisc din Assisi pe la 1340, ne arată clar aceste două curente artistice, în schimb fratele său Ambrogio a asimilat perfect învățătura lui Giotto, fără să piardă nimic din grația caracteristică maeștrilor sienezi. Frescele lui, cari decorează sala Consiliului public din Sienna, pictate între 1337–1339 și reprezentând „Alegoria bunului sau răului guvernământ", ne dovedesc cu prisosință eleganța și plasticitatea specifică lui.

Pictori mai mărunți ca Andrea Vanni, Lippo Vanni, Taddeo di Bartolo, continuă să picteze la Sienna, pictura lor însă pierde din frăgezimea operelor înaintașilor lor. Detaliile decorative devin prea importante și toată pictura, ne mai putând creia ceva nou și fiind nevoită să imite, devine manieristă. Sienna nu va mai reuși niciodată să reînoiască creația artistică, așa că Florența și Italia de Nord vor deveni leagănul Renașterii.

MOARTEA PĂRINTELUI GRIGORIE

de D. E. NICOARĂ

– Doctore, astă seară doresc să stai lângă patul meu mai mult decât de obiceiu. Mă simt obosit. Sunt slăbit. Am să-ți spun multe, căci simt cum s'apropie ceasul cel mare al despărțirii de voi, ceasul în care voi sta față către față cu Judecătorul a toate. Deci, te rog să stai cu mine în seara aceasta, ultima care o mai petrec cu voi.

Cu aceste cuvinte m'a întâmpinat părintele Grigorie alaltă seară, pe când îi administram – ca de obicei – injecția care să-i aducă alinare peste noapte.

Așteptam de mult și eram pregătit că va veni ziua și ceasul fatal al desnodământului inevitabil, fiindcă boala părintelui Grigorie era de natură malignă și incurabilă. Suferea de cancer stomacal.

Bineînțeles, bolnavul habar nu avea de gravitatea afecțiunii sale care în curând avea să-i curme viața.

La examenul clinic eminentul profesor și excelentul său primasistent, care mă cunoștea și-mi acordase afecțiunea sa de prietinie încă din timpul studiilor universitare, în mod tainic m'a lămurit că boala este foarte avansată. Totuși ei recomandau o ultimă încercare, prin operațiune.

Soarta bolnavului mă îngrijora în mod cu totul de aproape. Din mai multe motive doream să-i putem salva viața. Era doară încă în plină floare a vieții sale cucernice în plină putere a bărbăției sale bogate în cele mai alese virtuți creștinești și românești, în așa măsură, încât nu-l putea nici întrece, nici egala vreun alt preot din colțul său de țară.

Dumnezeu a voit să cunosc pe părintele Grigorie din copilăria mea cea mai fragedă. Dragostea inimii sale și înțelepciunea minții sale au avut o imensă înrâurire asupra formării viitorului meu și asupra destinului vieții mele.

Pe când eram mic, mic de tot, mama, nedespărțita mea tovarășă de viață, mă scotea în fața casei noastre în fiecare dimineață, să întâmpin pe părintele Grigorie cu strămoșeștile binețe, pe când el se întorcea des de dimineață dela sfânta Liturghie.

Cu blândețe surâzătoare și cu iubire caldă îmi întindea mâna pe care eu o sărutam cu bucurie nespusă. Se oprea să mă întrebe cum am dormit. Stătea lângă mine să mă învețe a face cruce, apoi a spune Ingerelul, Tatăl nostru, Impărate ceresc.

Prietenia noastră creștea pe măsură ce creșteam și eu. Zi de zi primeam pentru rugăciunile învățate câte o bucată de prescură, pe care eu o împărțeam cu mama, drept recunoștință că mi-a câștigat prietenia de mare preț a părintelui Grigorie.

In scurtă vreme m'am obișnuit să mă trezesc de vreme, să mă spăl și să mă gătesc curat și ordonat și să merg acasă la părintele, să-i cer cheia dela turnul bisericii și traista în care erau așezate prescurile, tămâia și lumânările, să o duc eu la biserică, să trag clopoțelul, să dăm de știre satului că părintele Grigorie se roagă pentru toți.

M'a învățat să bat toaca; și fiindcă nu ajungeam bine, mi-a pus un scăunel pe care mă suiam până băteam toaca. Aprindeam lumânările și cărbunii din cădelniță, peste care puneam tămâia care se topea plângând pe jarul roșu.

Mi-a și făcut observații că prădez prea multă tămâie. Dar i-am spus că o fac ca să mă asculte ingerelul meu din ceruri. Văzând că nu mă poate desvăța de sfânta mea pasiune, mi-a dat pace și voie să fac cum doresc.

Am devenit cu vremea diăcuțul de toate zilele

al părintelui Grigorie. La sfânta Liturghie știam acum să dau răspunsurile din strană. Citeam Apostolul și Crezul. Toate le-am învățat prin răbdarea și bunătatea lui. Dar încă și simbrie îmbelșugată mi-a plătit pentru serviciile mele. Zilnic duceam acasă parastasele. Aveam acum și noi pâine pe masa noastră. Câștigam acum eu traista mea, pe care părintele Grigorie mi-o umplea în fiecare zi cu parastase și colaci, fiindcă nu era zi să nu fi primit slujbe fie din sat, fie din satele din apropiere; căci cucernicia, evlavia, sfințenia și înțelepciunea părintelui Grigorie erau vestite.

Moșnegii și femeile bătrâne spuneau chiar, că „de bună seamă părintele Grigorie este sfânt" și fiind iubit de Dumnezeu - rugăciunile lui sunt ascultate de Părintele ceresc. De aceea alergau la el din toate părțile cu orice necaz, cu orice suferință.

In Dumineci și în sărbători traista mea era încărcată în afară de parastase și cu colaci, cristeți covrigi, turte, nuci și fructe, de la pomeni.

Cum n'aș fi iubit eu pe un așa de darnic slujitor al altarului, care mă ducea de acum și la înmormântări, la taina maslelor la bolnavi, la muribunzi!

Adeseori părintele Grigorie era chemat și în alte sate mai îndepărtate, la înmormântări și la masle. In aceste cazuri trebuia să-i fiu și diac și vizitiu. Trecând prin alte sate, trăsura noastră era mijlocul de locomoțiune pentru toți preoții invitați la aceste slujbe pline de vrajă pentru mine.

De câteori era chemat în alte sate părintele Grigorie, el era oratorul principal al zilei; era dorit, așteptat, ascultat de toți cu atențiune încordată. Când începea să predice, parcă printr'o putere magică se făcea tăcere. Observațiile amuțeau, convorbirile încetau, chiar și plânsul tânguitor din jurul celui adormit întru Domnul se potolea. „Să tăcem - își spuneau cu toții - că predică părintele Grigorie."

Eu simțeam o căldură plină de mândrie cu toată ființa mea și eram foarte fericit că preotul satului meu este admirat și lăudat pretutindeni pentru frumsețea cântărilor sale pline de tânguire înduioșetoare, pentru rugăciunile adânc simțite și pentru predicile sale înaripate, în cari vibra puterea nebiruitei credințe și căldura iubirii de Dumnezeu și de oameni.

Lumea le asculta cu sete nepotolită și ochii se umezeau, suspinuri prelungi și tânguitoare sburau de pe buze.

Dar, tot așa se îmbulzeau credincioșii în Dumineci și la Praznice Impărătești să-i asculte glasul, rugăciunea, îndrumarea, predica și învățătura lui.

Nu voi uita apoi nici hazul său sănătos și curat.

Mergeam odată la o înmormântare. Murise un om bogat. La biserică se trăgeau toate clopotele. La biserica ortodoxă din parohia mare suna un clopot enorm, cu glas plângător. Preotul Grigorie ne opri pe toți din mers și ne zise:

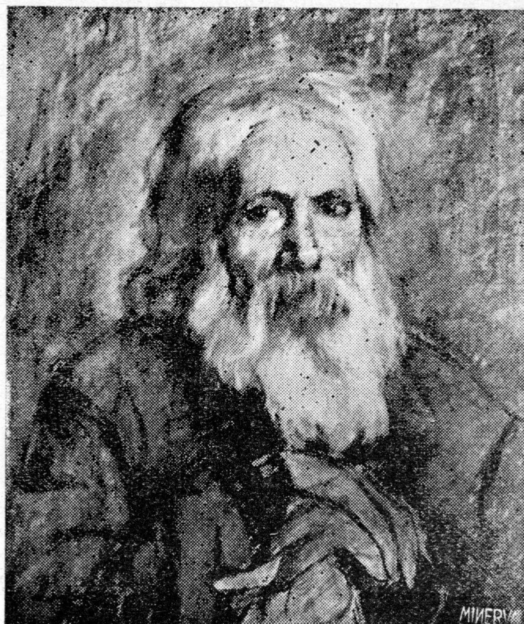
- Ascultați ce spun clopotele: Clopotul cel mare, cu glasul său ne spune: „Dacă dai - n'ai, dai - n'ai".

Dincolo, la uniți, din turn răspund cu minte clopotele cele mici: „Ține - că-i avea, ține - că-i avea".

Dar părintele Grigorie nu fusese numai preotul bisericei, ci a împlinit un rol mult mai larg în viața satului, fiind în toate privințele conducătorul, sfătuitorul și povățuitorul credincioșilor săi.

La el alerga cu încredere oricine, în orice încercare, în orice nevoe, căci părintele Grigorie știa să lămurească treburile tuturora.

Dacă era cineva bolnav, mai întâi alerga să-l vadă și să-i citească deslegări și rugăciuni de alinare și de întrămare. Apoi - l-am văzut eu însumi - se așeza lângă bolnav, îi lua un interogator metodic, întrebându-l: decând este bolnav, ce dureri are, unde-l doare, dacă a vomat și dacă tușește? Are flegmă la tuse și de ce culoare? Cum stă cu pofta de mâncare și cu mistuirea? După primirea răspunsului se fixa asupra organului acuzat și se interesa de toate funcțiunile lui, pentru a cunoaște cât mai multe amănunte. Știa să prescrie regim alimentar potrivit cu gravitatea

Luchian: Cap de expresie

boalei. Dar recomanda şi leacul potrivit pentru însănătoşire. Cu propria sa mână aplica bolnavilor cu ferbinţeli comprese, fricţii, băi şi instruia pe-ai casei cum să continue îngrijirile.

Era foarte iscusit în repunerea luxaţiunilor, a scrintiturilor şi a fracturilor. Medicul de circumscripţie nici nu se ocupa de aceste afecţiuni, iar spitalul fiind pe atunci departe şi costisitor, oamenii accidentaţi recurgeau la ajutorul părintelui Grigorie. Uneori veneau şi din sate îndepărtate cu accidente similare.

Nu pot uita niciodată, că întorcându-ne într'o Duminecă dela sfânta Liturghie, acasă aştepta pe părintele Grigorie o femee bătrână cu gura căscată „cât o şură", fără a putea scoate o vorbă, fără a-şi putea închide gura. Avea scrintită falca de jos. Ce se întâmplase? Peste noapte baba neputând dormi, a căscat odată cu o profundă respiraţie şi gura căscată i-a rămas. Acum venise din al treilea sat la părintele Grigorie, să-i ajute. Eu eram mirat. Dar părintele Grigorie îşi cunoştea bine şi de mult pacienta. Fără amânare s'a apucat de operaţiune. M'a făcut să ajut şi eu, fixându-i capul babei cu mâinile mele peste frunte, de pieptul meu. Aşezând o batistă în gura bolnavei, şi-a introdus cele două degete mari dela ambele mâini dealungul maxilarului inferior în gură; după ce a aplicat câteva manopere prin cari a apăsat rădăcina maxilarului în jos şi către mine, i-a ridicat bărbia în sus, şi în timp ce am auzit o pocnitură, repunerea s'a şi întâmplat. Baba şi-a închis gura şi a dovedit că ştie şi vorbi, căci – făcându-şi o cruce după alta – i-a mulţumit părintelui pentru marea binefacere.

Mai târziu, pe când îmi urmam studiile mele universitare – la facultatea de medicină – am aflat dela părintele Grigorie taina cunoştinţelor sale medicale: Mi-a destăinuit că părinţii săi erau adevăraţi medici populari ai satului, cari ştiau să pregătească foarte multe leacuri din plante medicinale pe cari le adunau peste vară de pe câmpiile înflorite şi de prin munţii înverziţi. Dar şi-a procurat şi o carte, foarte renumită în acele timpuri: „Cura lui Kneipp", carte în care erau descrise simptomele diferitelor boale, precum şi tratamentul empiric ce era recomandat de acest preot-medic cu renume mondial.

Preotul Grigorie a fost astfel şi doctorul trupesc al credincioşilor săi, aducându-le servicii de mare preţuire şi mergând şi din acest punct de vedere pe cărările Domnului Hristos, care a fost şi va fi Doctorul doctorilor din toate veacurile.

Dar părintele Grigorie, în aceeaş măsură şi cu neîmpuţinată pricepere şi dibăcie, a fost şi inginerul, judecătorul, advocatul şi îndrumătorul vieţii culturale şi sociale a satului.

Dacă trebuia măsurat un teren, dacă trebuia făcută o hartă topografică a unui teren în litigiu, sau de pus în vânzare, Românii satului apelau la iscusinţa părintelui Grigorie, care ştia face măsurători, calcule şi desene atât de exacte, încât erau admirate şi preţuite la oficiul cărţilor funduare.

Dacă sătenii aveau încurcături de ordin juridic, alergau la părintele Grigorie să le întocmească el contractele de vânzare şi cumpărare, să le împace discordiile, neînţelegerile, să le aplaneze certurile şi să-i sfătuiască la care advocat să recurgă şi cum să purceadă. Şi părintele ştia pentru orice suferinţă un leac, pentru orice năcaz o deslegare, pentru orice încurcătură un sfat, pentru orice nevoe un ajutor, o îndrumare sănătoasă.

Părintele Grigorie era mintea care cugeta pentru tot satul. El prezida adunările de caracter obştesc ale sătenilor şi cu toţii erau deplin convinşi că propunerile şi soluţiunile recomandate de părintele Grigorie sunt cele mai potrivite pentru ajungerea scopurilor dorite.

Unul dintre idealurile vieţii părintelui Grigorie, precum spunea adesea, era să vadă ridicată noua biserică în locul bisericuţei de lemn, în care nici nu mai putea să încapă numărul mare al credincioşilor.

Idealul zămislit în inima sa a fost transplantat, puţin câte puţin, în conştiinţa bătrânilor satului şi a fruntaşilor din sat, prin convorbiri, conferinţe, predici şi prin desbateri îndelungate. Trebuia pregătită opinia publică şi trebuiau însufleţite toate inimile creştineşti pentru opera grandioasă şi pentru jertfa pe care trebuia să o aducă cu toţii întru realizarea visului măreţ.

In scurtă vreme parohienii au început să transporte mormane de piatră de prin văile munţilor apropiaţi, iar epitropii încasau repartiţiile.

Intr'o zi binecuvântată de Dumnezeu, satul s'a adunat la praznicul sfinţirii pietrei fundamentale, apoi zidurile creşteau cu o repeziciune uimitoare.

Noi, copiii satului, ne petreceam zilele în preajma lucrărilor. Ne înhămam şi noi să ducem apă de beut zidarilor, dar şi la cărămizi şi la var eram invitaţi, şi duceam fiecare cât putea.

Ziua în care s'a aşezat sfânta cruce pe vârful turnului a fost o zi de mare bucurie şi de emoţii pentru noi.

Părintele era neobosit în tot timpul lucrărilor, neîntrerupt stătea în mijlocul muncitorilor, încuraja, discuta cu arhitectul şi-şi exprima dorinţele sale asupra amănuntelor tehnice.

Credinţa, munca şi jertfa, cei trei factori cu

puteri divine, în decurs de câţiva ani au realizat idealul de viaţă al părintelui Grigorie: noul Sion, biserica impunătoare.

Dar părintele Grigorie nu se putea mărgini numai la împlinirea obligaţiunilor sale de preot şi de mare binefăcător al vieţii sociale din sat, ci şi-a ştiut valorifica şi nesecatele sale puteri spirituale de organizator, de animator şi de conducător cultural al satului său.

Ca preşedinte al cercului-cultural, şi al despărţământului „Astrei" culturale, înfiinţat şi organizat exclusiv prin stăruinţele sale a desvoltat o activitate sistematică, nu numai în satul său, ci şi în satele apropiate. Nu trecea nicio Duminecă să nu fi organizat undeva o şezătoare culturală, o conferinţă, un festival, o producţie teatrală, sau un concert. Tineretul întreg era dator să fie prezent la sfânta Liturghie, să cânte în corul religios care da răspunsurile. Iar după sfânta Vecernie, tinerii şi bătrânii satului, deopotrivă, se adunau la şezătoare culturală, unde satul întreg petrecea un ceas în atmosfera înălţătoare a cântecelor, a recitărilor şi a conferinţelor instructive pentru tot omul şi pentru toate trebuinţele vieţii.

Aşa ştia să se roage părintele Grigorie, ca nimeni altul; aşa ştia să muncească în gospodăria sa ca nimeni altul, încât ogorul său era cel mai bine lucrat; curtea, grădina, păsările, pomii, vitele sale erau mult mai îngrijite şi mai frumoase decât ale altora; aşa ştia să se îngrijească de biserica, de şcoala, de sufletul, de sănătatea şi de binele tuturora din satul său, ca nimeni altul.

Uneori mă gândeam că ar fi un dezastru pentru familia sa mare şi pentru satul meu şi chiar pentru ţinutul întreg, dacă l-am pierde. Iar acum, de când îl ştiam bolnav, eram nemângăiat. Mă gândeam la minunatele sale însuşiri, ce păcat ar fi dacă ele n'ar mai fi puse în slujba binelui obştesc! Mă gândeam la copiii lui: Ce se va alege de soarta lor, de viaţa lor? Mă frământa gândul că — dacă acest preot, cu însufleţirea sa şi cu energia sa, a ştiut să desvolte o muncă atât de bogată şi de multilaterală spre promovarea complexului întreg al vieţii sociale din jurul său, oare toţi urmaşii săi, toţi copiii săi, laolaltă luaţi, fi-vor în stare să se roage şi ei cât s'a ştiut ruga părintele lor smerit şi evlavios, să aline atâta suferinţă şi atâta boală, se servească interesele mărunte şi mari ale neamului, să îndrumeze — la rândul lor — viaţa socială, culturală, morală şi naţională pe cărările progresului, cu atâta elan neînfrânt şi cu atâta energie, ca şi tatăl lor?

Frământat de aceste gânduri şi întrebări, adeseori m'am rugat lui Dumnezeu să lungească viaţa părintelui Grigorie încă mulţi ani, spre binele nostru al tuturora.

Această dorinţă m'a făcut să stărui pe lângă părintele să-mi accepte propunerea mea de a se supune operaţiunii, recomandată de profesorii consultaţi. Aşteptam rezultate foarte bune de la operaţiune. Aşteptam o vindecare, în mod excepţional, chiar prin vreo minune dumnezeească.

In sfârşit, după multă stăruinţă s'a învoit să fie operat. Am fost încredinţat chiar eu să săvârşesc narcoza pacientului meu. In cariera mea de medic am narcotizat nenumăraţi pacienţi. Nici odată însă n'am trecut prin momente mai pline de emoţii ca acum, când aveam între palmele mele capul părintelui Grigorie, acoperit cu masca de narcoză, picurând în mască eter şi chloroform din sticluţa ce o ţineam în mâna-mi tremurătoare. Mereu observam şi supravegheam respiraţia, pulsul şi reflexele oculare ale pacientului. Impresia acestei operaţiuni şi narcoze mă însoţeşte de atunci neîncetat şi ori de câteori dau narcoză vreunui bolnav, am viziunea clară, că am între mâinile mele capul părintelui Grigorie, cu fruntea lui lată, cu ochii lui vii, în care ard două flăcări vii, pătrunzătoare. Şi ca să scap de această viziune trebue să îndepărtez masca de pe faţa bolnavului, să mă conving că nu este faţa lui.

Profesorii şi operatorii mi-au observat tulburarea care mi-a crescut şi mai mult în momentul în care m'am putut convinge şi eu, cu ochii mei, că ravagiile cancerului au ajuns la proporţii nebănuite în organismul robust şi scump al pacientului meu. Stomacul era în întregime infiltrat cu ţesut canceros, dar erau invadate şi organele învecinate, ficatul, pancreasul, mezenterul, prin numeroase metastaze ucigătoare.

Era evident că nu rămânea nimic de făcut, decât să închidem plaga, după această inspecţiune amănunţită în interiorul abdomenului.

Peste câteva zile, mi-am condus pacientul meu iubit acasă. Lupta conştiinţei mele era inexprimabilă. Ce atitudine voi lua în faţa destinului implacabil? Putea-voi destăinui pacientului că este pierdut, că nici n'a fost măcar operat, decât explorat, că în scurtă vreme va trebui să spună adio bisericii, rugăciunilor, predicilor, satului, soţiei şi celor şapte copii minori ai săi, şi mie, doctorului şi protejatului său din toată viaţa, fostului său diăcuţ?

Nu, asta n'am s'o pot face niciodată. Niciodată.

Dar ce voi spune familiei? Cum voi pregăti pe preoteasă şi pe copii, că nu peste mult cu toţii vor fi orfani, fără soţ, fără tată, fără părinte?

Și eu, ce voi face eu, fără prietenia nedespărțită a protectorului meu?

Zile și nopți, mii de gânduri mă năpădeau și nu puteam lua nicio hotărîre. Timpul trecea. Cu toții erau în deplina convingere că operațiunea a reușit, că răul a fost îndepărtat din organism, că suntem pe cale de vindecare. Durerile pacientului însă continuau neschimbate, ca și înainte de operațiune.

Acum trebuia să recurg la uzitata minciună medicală, fiindcă părintele zi de zi repeta aceeaș stăruitoare întrebare, cu prilejul vizitelor:

– Doctore, spune-mi adevărul. Am fost sau nu operat? Vezi, durerile nu s'au curmat, slăbesc într'una, am greață, vărsături ca înainte, nu pot muncì nimic din cauza durerilor; văd că seară de seară ești nevoit să-mi faci injecții calmante.

– Părinte Grigorie, am zis, de sigur ai fost operat. Am stat tot timpul la capul sfinției tale. Durerile sunt în legătură cu procesul de vindecare a plăgilor interne.

Dacă de părintele Grigorie am reușit să scap fără a-i destăinui adevărul, față de familie nu-mi puteam ascunde îngrijorarea.

Consideram ca o datorie morală să pregătesc familia pentru suportarea catastrofalului desnodământ.

Etica medicală ne oprește să spunem bolnavului în față necruțătorul adevăr și să-i arătăm primejdia în care se găsește, pronosticul fără nicio nădejde de vindecare și să-i producem zguduiri nimicitoare prin arătarea mormântului cu gura deschisă pentru a-l înghiți.

Dar tot etica medicală creștină ne obligă să ne îngrijim de împăcarea și mântuirea sufletului, prin sfintele taine ale mărturisirii și cuminecării.

Această îndatorire am încredințat-o preoților mai bătrâni, pe care eu intenționat i-am îndrumat să cerceteze pe pacientul meu. Dupăce mi-am împăcat conștiința față de sufletul părintelui Grigorie, m'am decis să destăinuesc adevărul dureros în fața familiei. Căci am convingerea că o primejdie de această natură prevenită din timp, este mult mai ușor suportată. Sufletul omenesc se îndoiește de toate. Cel prevenit de o primejdie trăiește între frică și speranță, se pregătește de durere, dar nici speranța nu-l părăsește. Uneori crede că primejdia nici nu este așa de aproape cum o prezintă cineva; poate ea nici nu există și nici nu va veni. Dacă totuși ar bate la ușă într'o zi, nu-l va surprinde cu atâta brutalitate.

Am cerut însă dela toți cea mai corectă atitudine de tăinuire față de bolnav.

Este de prisos să descriu sfâșietoarea durere ce și-a pus stăpânire peste inima gingașă a preotesei. Cel ce n'a fost încă lovit în viață de nicio durere zguduitoare, nu va putea să-și facă nici cea mai vagă imagine despre chinurile acestei suferințe sufletești care stârnește lacrimi clipă de clipă, neliniște de zi și de noapte și desperare crescândă.

De acum singura mea teamă era să nu fiu descoperit și desmințit în fața bolnavului. Dar, până în seara din urmă, cu toții s'au stăpânit cu eroism.

Cu toată purtarea noastră tăinuitoare, prin cuvintele rostite de părintele Grigorie și-a confirmat încă odată tăria caracterului său, bărbăția sa neînfricată și sfințenia credinței sale.

Fiind încă medic tânăr, n'am avut prilejul să stau lângă multe paturi de suferințe, unde lumina vieții agonizează. M'am folosit și de acest prilej să-mi sporesc experiențele. Cu atât mai vârtos mă atrăgea o dorință curată să stau lângă patul părintelui Grigorie în clipele cele din urmă ale vieții sale pământești, cu cât aveam deja de mult formată convingerea, că sufletele curate, intrate în grația dragostei divine, au o moarte foarte frumoasă, pilduitoare pentru ori cine, prin limpezimea conștiinței și prin seninătatea și profunzimea cuvintelor din urmă, rostite de sufletele alese. Știam că părintele Grigorie va fi învrednicit de o moarte asemănătoare. Deci mă străduiam să-i urmăresc și să-i rețin fiecare cuvânt.

– Nu trebue să te temi de vreun sfârșit, părinte Grigorie, i-am zis. Ești încă tânăr. Cum crezi să ne părăsești și le lași toate în grija nimănui? In grija cui lași biserica și altarul la care trebue să mai înalți încă multe rugăciuni pentru izbăvirea a tot omul din atâtea nevoi? Cui îți încredințezi parohienii pe cari ești chemat să-i întărești în credință, să-i conduci pe cărările bine plăcute Domnului? Și, oare vei putea să-ți părăsești copilașii mici și neajutorați înainte de a le da creșterea dorită, înainte de a-i pregăti pentru viața ce-i așteaptă? Ce crezi, ce s'ar alege de ei, de viața lor, de viitorul lor, dacă n'ai putea să fi lângă ei cu sfatul, cu îndrumarea și cu iubirea întreagă, pe care numai un părinte adevărat le poate da? De ce ai lăsa singură pe Doamna preoteasă, împovărată cu griji, pe cari numai umerii de Hercule ai unui bărbat ca Sfinția ta le poate purta? Și, în sfârșit, trebue să te cugeți și la mine și să nu mă lipsești de prietenia curată ce ți-am câștigat-o încă din copilărie? Știi Sfinția ta că-ți sunt îndatorat pentru tot binele ce mi-ai făcut. M'ai învățat rugăciuni și cântări, m'ai îndrumat la școală, m'ai ajutat ca un părinte bun. M'ai

sfătuit să mă fac medic. Mi-ai dobândit prin meritele personale ale Cucerniciei tale bursa, fără de care n'aşi fi fost în stare să urmez studii universitare. Mi-ai îndrumat paşii vieții pe calea muncii, a credinței, a cinstei şi a binelui, ocrotindu-mă de tot răul. Nu voi fi în stare să-ți arăt măsura recunoştinții mele pentru grațiile ce mi-ai acordat neîncetat. Iată, pentru aceste motive am refuzat alte situațiuni, poate mai ademenitoare, şi m'am aşezat aici, în preajma Sfinției tale, să te urmez, să te susțin şi să te ajut în toate acțiunile atât de mărețe întru promovarea binelui de obşte al neamului nostru.

– Zadarnice argumente, Doctore şi prietene, răspunse după o tăcere inexplicabilă părintele Grigorie. De-acum simt că am ajuns la sfârşitul ostenelelor. Dar nu mi-e frică. Moartea, privită în lumina credinței divine este mângăietoare. Ea apare înfricoşată numai păcătoşilor, deci acelora cari n'au slujit în viața lor decât duhurilor rele. Eu cui am slujit? Oare n'am slujit în toate zilele mele numai lui Dumnezeu? Şi atunci de ce m'aş teme? Am iubit pe Domnul şi ştiu că numai lanțurile de robie ale trupului acestuia istovit şi stors de boală mă împiedecă să-l pot vedea. Tu ştii că eu n'am avut nici o odihnă, ci m'am ostenit pentru Domnul, pentru Biserica Lui şi pentru neamul meu.

De ce să mă întristez dară, că trebue să mă despart de voi, de lume, de averi, de onoruri, de familie? Onorurile nu mă leagă, căci nu le-am socotit niciodată decât ceeace sunt: fum şi deşertăciune. Un singur lucru am prețuit mult, marea cinste de a putea iubi pe Dumnezeu şi grația de a fi iubit de Dumnezeu. Nu mă cutremur că-mi părăsesc nici soția, nici copiii, nici pe tine, prietine, căci pe toți v'am iubit numai în Domnul, Părintele iubirilor desăvârşite; şi astăzi, în ceasul când vă părăsesc pe voi, vă încredințez Părintelui ceresc, care vă iubeşte şi mai fierbinte decât vă pot iubi eu cu inima mea sdrobită de dureri. Vă făgăduesc însă că nu vă voi uita, ci vă voi cerşi dela Dumnazeu har, binecuvântare şi ajutor. Mă bucur că-mi spui cuvinte de recunoştință; te rog, fă pentru ai mei, ce am făcut eu pentru tine. Ai putință neasemănat mai mare decum am avut eu, să-i ajuți. Ocroteşte-le copilăria, ajută-le tinerețea şi îndrumă-le viața, să devină folositori țării şi neamului.

...Nu plângeți deci înzadar pentru mine, când vedeți că eu mă duc de acum la odihnă. Dimpotrivă, bucurați-vă cu mine împreună, că a sosit ceasul să intru în lăcaşul păcii.

După aceste cuvinte, părintele Grigorie a început să cânte:

„Intru împărăția Ta când vei veni, pomeneşte-mă, Doamne...“

Afară, pe cer, soarele apusese. Peste casa şi curtea parohială se lăsase o seară îmbalsamată cu miros de flori. Era o seară liniştită de Iunie; pe cer s'apindeau tot mai multe candele, parcă şi ele voiau să stea de veghe la căpătâiul de suferințe al părintelui Grigorie.

In camera alăturată preoteasa terminase cu împărțirea albiturilor, pentru ziua de mâine a Domnului, pe seama celor şapte copii mici ai săi.

Acum, fiind adunați cu toții, mama le supraveghea rugăciunile de seară. Se auzeau cuvintele până la patul părintelui lor. „Fie voia Ta“ – rosti şi el cu glas tare, iar din ochii lui deschişi două părăiaşe de lacrimi îi curgeau pe obraz, ascunzându-i-se în barbă.

Mi-am aşezat mâna pe fruntea lui înfierbântată, i-am controlat pulsul care se schimbase brusc şi-mi prevestea că presimțirile părintelui Grigorie se vor adeveri.

Copiii, ca de obicei, după cină au trecut cu toții, în rând, să sărute mâna bunului lor părinte şi să-i spună: noapte bună.

Sărmanii de ei nu ştiau că este ultima lor urare de: noapte bună.

...Se făcuse tăcere profundă în cer şi pe pământ. Preoteasa obosită de zdroaba zilei, după miezul nopții ațipise şi ea.

Eu vegheam cu mâna pe pulsul prietenului scump. In zori de zi, când îngerii s'adună în ceruri la rugăciuni, respirația părintelui Grigorie se oprise, dar pulsul şi bătăile inimii nu încetaseră încă.

Mă încredințasem că într'adevăr „scumpă este înaintea Domnului moartea cuvioşilor Lui“, de aceea le dă „cununa vieții“.

De bună seamă, Domnul şi-a trimis îngerii să-l ducă pe părintele Grigorie la slujba cea din cer, ca şi acolo să se roage pentru noi, pentru fericirea şi mântuirea noastră, căci ne-a făgăduit că va petrece în cer făcând bine şi pe pământ...

CRONICA ECONOMICĂ

PETROLUL

de P. L. MUREŞANU

Petrolul privit ca un factor economic, a devenit azi dintr'un bun de civilizaţie un bun de existenţă. El ne dă impresia că s'a impus ca ceva absolut necesar, deşi era doar un factor ce tindea alături de alte bunuri să mărească buna stare a individului. A devenit un factor economic de mare importanţă, un accesoriu important şi indispensabil progresului civilizaţiei, şi care după păreri pesimiste ar putea să contribue la distrugerea ei. Fără petrol am putea avea impresia că va stagna munca marilor uzine, vor dispare automobilele, avioanele. Nu trebue însă să ne îngrijorăm, căci omul secolului ştiinţei a găsit înlocuitorul acestui combustibil, prin sinteza lui din „elemente“ ce avem încă în abundenţă pe pământ – graţie contribuţiei importante a chimiştilor Ipatiew şi în special al germanului Bergius.

In cele ce urmează vom da câteva date asupra petrolului natural, a acestui lichid misterios care cu uşurinţă şi fără greş poate modifica structura statelor şi echilibrul imperiilor. Ca să evidenţiem cât de adevărat este acest lucru, vom aminti cuvintele marelui bărbat de stat francez Clemenceau, din scrisoarea din 15 Dec. 1917, către preşedintele Willson, după cari „o picătură de benzină echivalează în momentul de faţă cu o picătură de sânge.“

Petrolul a fost şi a rămas un accesoriu important al răsboiului modern – când maşina este un preţios înlocuitor al omului, dar care totuşi nu-l poate exclude.

Este un produs natural rezultat din transformarea materiilor animale şi vegetale sau minerale sub acţiunea presiunii şi temperaturii – în timp îndelungat – şi se găseşte în pământ la adâncimi variabile, după formaţiunea geologică în care a luat naştere. Asupra formării petrolului avem deci ştienţific admise două teorii, una organică şi alta neorganică sau minerală, ţinându-se seama şi de condiţiunile geologice, chimice, fizice şi bacteriologice eventuale.

Petrolul este răspândit pe întreaga suprafaţă a pământului şi a fost cunoscut din cele mai vechi timpuri. Cu 4000 de ani înainte de Hristos arhitecţii asirieni îl utilizează sub forma bitumului, apoi mai târziu Herodot aminteşte de utilizarea bitumului la construirea turnului Babel.

Totuşi abea secolul al XIX-lea putem să-l considerăm crucial în desvoltarea industriei petrolifere. Şi dacă ar fi să interpretăm într'un sens convenabil cuvintele marelui Pasteur, că „în secolul nostru ştiinţa este sufletul prosperităţii popoarelor şi izvorul tuturor progreselor“, nu vom putea considera ca un simplu accident apariţia petrolului ca un factor determinant economic al secolului nostru. Este mai de grabă – privit de noi azi – un rezultat al efortului omenirii spre mai bine. Căci, dacă industria petroliferă a fost pornită în America şi petrolul utilizat ca un bun combustibil în lămpi – utilizare preconizată de B. Silliman pentru iluminat – nu ar fi putut ajunge la importanţa lui actuală, putând fi uşor eliminat de gaz sau electricitate, dacă înaintea americanilor Bissel, Drake sau chiar Rockefeller nu ar existat alţii. Intre aceştia vom aminti pe Hautefeuille, care la 1678 face încercările fatale de a utiliza forţa prafului de puşcă pentru propulsarea motorului de explozie. Iar pe la 1700, Denis Papin reuşeşte să utilizeze o forţă mai blândă pentru „motor“, forţa de expansiune a vaporilor de apă, sub presiune în vas închis... ca să ajungem la motorul cu explozie în patru timpi al lui Beau de Rochas şi apoi realizat în mare şi pus la îndemâna orişicui de K. Benz sau H. Ford, şi în fine să ajungem la motorul cu ardere internă alui Diesel. Toate acestea au determinat ca petrolul să devină un factor al heghemoniei mondiale.

Regiunile petrolifere, unde se exploatează azi petrol sunt: Statele Unite ale Americei – cu vestitele regiuni din Pensylvania, California, Oklahoma, Texas, Arkansas Wyoming, Luisiana, Illinois, Ohio, Kentucky şi Alaska – apoi Canada, Mexiko, Venezuela, Trinidad, Columbia, Equador, Peru, Bolivia, Argentina, Egipt, Iran, Irak, Insulele Bahrein, Rusia, – cu regiunea caucaziană Baku şi Grosny şi transcaspiană, Turkestan, – România, Germania, Franţa, Polonia, Ungaria, Albania, Indiile Britanice, Sumatra, Borneo, Iava, China, Japonia, Manciuria şi Insula Sakalin.

Petrolul fiind răspândit pe întreaga suprafaţă a pământului, învăţaţii au căutat să facă o legătură între aspectul geologic al regiunilor petrolifere şi compoziţia lui chimică. Intr'adevăr s'a constatat, că într'un sol frământat, deci în regiunea lanţurilor de munţi din California, Carpaţi, Caukaz, Insulele Sonde şi Japonia se găsesc petroluri cu un caracter pronunţat de hidrocarburi nesaturate, iar în regiunile cu solul mai puţin fră

mântat, cum sunt regiunile petrolifere din America de Nord, conţin în mare majoritate hidrocarburi saturate, începând dela metan.

Această repartizare nu este însă absolută şi nu trebue să ne aşteptăm, ca toate petrolurile pensylvanice să fie net saturate, sau cele de tip rusesc numai cu componenţi nesaturaţi.

Cea mai potrivită clasare a regiunilor petrolifere pare a fi aceea, care se bazează pe producţie, sau pe locul pe care-l ocupă în producţia mondială de petrol regiunea sau ţara respectivă. Dacă luăm ca bază producţia din ultimii 3 ani, avem – după Zischka: Ölkrieg – următoarea clasificare:

	1936	1937	1938
Producţia mondială în milioane de tone,	256.9	291.1	271.4
Din care revine:			
Statelor Unite	61.07%	62.66%	60.68%
Rusiei	11.09%	9.89%	10.78%
Venezuelei	8.64%	9.25%	10.21%
României	3.54%	2.58%	2.43%
Iranului	3.50%	3.81%	3.67%
Indiilor Olandeze	2.69%	2.64%	2.67%
Mexicului	2.21%	2.26%	1.77%

Exploatările petrolifere au pornit din iniţiativă particulară şi statele respective, în marea lor majoritate, nu au intervenit decât atunci, când le-au forţat interesele de ordin economic, industrial şi comercial. In jurul anilor 1900–1907 putem spune totuşi că marile puteri ale lumii îşi trasau normele generale de conduită în materie de petrol. Este epoca consolidării celor două mari trusturi mondiale de petrol Standard Oil Company cu capital american, ce avea în frunte pe I. D. Rockefeller, care acaparează mijloacele de transport şi rafinare, ocupându-se prea puţin de terenurile petrolifere şi Royal Dutch Shell cu capital anglo-olandez, având în frunte pe H. Detterding, care pune bază pe acapararea de terenuri şi rafinării, dar nu neglijează ce-i drept nici transportul. Scopul lor era însă acelaş: dominaţia mondială în materie de petrol.

Nu este necesară prea mare insistenţă asupra importanţei şi rolul ce l-au jucat şi-l joacă aceste societăţi petrolifere în politica mondială a petrolului, dacă ţinem seama de importanţa lui economică. O ţară mică era literalmente copleşită şi la discreţia hotărîrii trusturilor, nu putea să-şi desfacă produsele nici chiar la ea acasă, fără o tacită aprobare a celor mari. Se merge până acolo, încât se afirmă că motivele numeroaselor tulburări din ţările latine ale Americei se datoresc lezării intereselor petrolifere ale marilor trusturi.

In materie de petrol, poate, ca nici într'o altă ramură de activitate comercială, se recurge la multe subterfugii. Nu se ştie nici odată, dacă prin cele mai logice şi mai raţionale argumente, într'o politică de petrol, nu se urmăreşte o micşorare a producţiei, pentru o mărire a preţului de revenire, având însă ca argument teama epuizării rezervelor, sau grija pentru acoperirea nevoilor interne şi alte numeroase şi foarte logice motive.

Intr'o societate individualistă, cum era sau mai este (?) societatea noastră, unde principial fiecare, fără excepţie, este liber să producă ceeace vrea şi cum vrea, nu sunt excluse surprize de orice natură. Producătorii pot acţiona după bunul lor plac, nefiind ghidaţi decât de interesele lor pur personale, putând reduce sau mări producţia. Intr'o societate colectivistă sau corporatistă, unde o autoritate centrală dirijează şi impune atât producţia cât şi desfacerea produşilor, s'a ajuns la o autarhie în materie de petrol. Aceasta a fost posibilă numai prin căutarea aşa numitului carburant naţional. Poate chiar această problemă acută a subminat heghemonia mondială petroliferă şi care se impune mai ales în cazul conflictelor, când fiecare trebue să recurgă la rezervele şi resursele proprii.

Majoritatea statelor cari aveau petrol natural au luat tot felul de măsuri nu numai în ceeace priveşte proprietatea subsolului care a fost declarat bun naţional, ci şi pentru o raţională exploatare, prelucrare şi valorizare a produselor pentru consumul intern şi aflarea debuşeelor în străinătate, iar uneori şi pentru naţionalizarea capitalului şi personalului tehnic. S'a ajuns la o complectă etatizare şi de multe ori şi naţionalizare; lucrul s'a realizat azi, în împrejurările excepţionale în care trăim, dar nu se ştie dacă starea aceasta nu va dispare odată cu dispariţia cauzelor care au determinat-o.

Mori de vânt în Basarabia

CRONICA PLASTICĂ

– Expoziția de pictură Abrudan, Cornea, Harșia, Șorban. –

Abrudan: Crist

Expoziția colectivă a pictorilor Abrudan, Cornea, Harșia și Șorban care a avut loc in orașul nostru între 25 Ianuarie și 8 Februarie 1942 ne-a prilejuit o neașteptată revelație.

Intr'un ansamblu de colorit, transfigurând aproape natura în care înnoată ca un maestru cu ochi de visător, *Petre Abrudan*, din școala lui Delacroix, Manet, Cezanne, Daumier a smuls experiențe acuareliste și le-a expus stilizându-le astfel mai mult poate decât ar fi voit. Abrudan se arată atât de indrăgostit de lumină și culoare, încât dacă nu am ști că ține pensula in mână cu multă temeritate, l-am numi un poet al culorilor. Amintind pe acuareliștii de mai sus, nu am vrut să spunem că P. Abrudan ar fi translatorul nuanțelor cromatice streine. Dimpotrivă, ținând seamă de afirmația lui Corot, după care „la lumінère est une éternelle beauté“, personalitatea dlui Abrudan își găsește forma de expresie cea mai nimerită în posibilitățile proprii.

Teodor Harșia, artistul indrăgostit de pânzele sale, ne aduce multă pătrundere în acordurile cromatice. Intr'un articol din Tribuna Ardealului dna Carmen Mureșanu afirma că T. Harșia „este poate cel mai sincer dintre expozanți“. Ne alăturăm acestei afirmații ințelegând că in fața naturii trebue să fi sincer, respectându-i curiozitățile și adevărurile fundamentale, așa cum a făcut și maestrul *Luchian.* Căutând să redea vibrațiile eului său in preocupări picturale, Harșia se poate bucura de admirabilele sale realizări de peisagii, cari încântă ochiul și sălășluesc în suflet pacea.

Sensibil ca o floare de seră și taciturn, *Emil Cornea* ca talent se identifică până la confundare cu subiectele sale.

Privind „Cheiurile Senei“ gustăm frumosul clădit din culori domoale și calde. De fapt fiecare pânză pare a fi atât de unitară, încât in fiecare trăsătură il găsești pe artist.

Harșia: Natură moartă
Dreapta — Cornea: Portret

Prin variația pânzelor, a subiectelor și a întrebuințării uneltelor picturale *Raul Șorban* ne-a impresionat în primul rând, pentruca apoi să ne uimească prin constanța realizărilor cromatice. E neînduplecat în fața insistențelor profane și în jocul naturii e artistul ce nu-și potrivește paleta după capriciile timpului, decât când poate să adauge experienței plastice. Dacă cele 3-4 catedrale expuse sunt rezultatul unei asidue munci, ne uimește fermitatea convingerii și pasul drept al evoluției și rafinarea unui frumos care aparține lui Șorban.

O impresionantă realizare este și „Portretul unei doamne" (Nr. 103) cu limpezime și adânciri psihologice, cu tonuri de colorit sentimental, straniu și captivant.

Arta rezumă viața – a spus cândva Taine. Fiecare din cei patru artiști expozanți a rezumat un colț de viață transfigurându-l prin viziunea artistică și prin mijloace tehnice personale.

Expoziția de pictură Abrudan, Cornea, Harșia, Șorban a fost una dintre cele mai încântătoare manifestații culturale românești. Asta și explică

Șorban: Portret

marea afluență de vizitatori cari au ținut să admire această grădină de frumuseți.

VALENTIN RAUS

VITRINA CĂRȚII

CRONICA LITERARĂ

Emil Fiedler: OMUL CEL NOU, în românește de *Părintele Nicolae.* Editura Episcopiei Ortodoxe Române. Kolozsvár, 1941. Pag. 149. P. 2.

Ar trebui să ne bucurăm, nu?

Deoparte vechiul Adam, rob pământului și păcatului, căzut, exilat, târ:t de mădulare spre chin și groază.

In față, cu toată strălucirea vechei chemări, așezat în toate drepturile regale, în triumf evanghelic, ca pe un nour de înălțare, *Omul cel nou.* El spune:

Avva! Tatăl nostru care ești în ceruri! Numele Tău mi-e sfânt și scump. Mai sfânt decât numele mamei mele. Mai sfânt decât orice nume scris în inima mea. Ajută-mi să cunosc împărăția iubirii și bucuriei Tale".

Citiți acest poem al dragostei evanghelice rupt din'un sufet cutremurat de împlinirea visului de mântuire. Veți găsi un strigăt de Arhanghel pentru întoarcerea în spirit și adevăr. O inimă, din care lucrarea harului divin a făcut îndrăsneală și patimă sfantă, îmbie fiecăruia putința smulgerii din carcera de amfibie și lut.

Frumos și înțelept gând a avut *Părintele Nicolae* să deschidă și altora această carte a flăcării și poesiei vecinicei iubiri.

Gest de ofrandă, ascuns, ca un dar în corbanul milei.

E. M.

Paul Negulescu: CÂNTAREA PARADISULUI. Poeme. Cu acuarele și un portret de Margareta Negulescu. Cartea Românească, București, 1941.

Sunt cuvinte de laudă care rănesc și coboară.

Fie-mi însă îngăduit să însemnez această apariție aproape statuară, care în loc de culoare și sunet a utilizat materia cuvântului.

Poemele acestea cu miez de Geneză mi se par făurite undeva în Orient, pe-un colț de pământ vecin cu paradisul biblic... Fericită inspirație, lucrare a geniului creștin, pe care poetul ne-o comunică printr'o fluiditate nouă de imagini, de o fină cizelură intelectuală. Un vers de o frumusețe picturală unică se vrea reținut –

Eva: Stăpânul meu, simți Raiul cum mi-a 'nflorit în păr?

Admirația ar putea îngenunchia în aceeaș măsură și în fața acuarelelor doamnei Margareta

Negulescu, vizualități de o luminozitate simfonică, în deosebi cea care reprezintă pe *Arhanghelul și Adam,* unde motivul simbolic e realizat în toată puritatea expresiei. E. M.

Preot Dr. Teodor Bodogae: AJUTOARELE ROMÂNEȘTI LA MÂNĂSTIRILE DIN SFÂNTUL MUNTE ATHOS. Sibiu, Tipografia Arhidiecezană 1941. Pag. LII + 354 + numeroase ilustrații. Lei 220.

Sub titlul de mai sus își publică tinărul profesor dela Academia teologică „Andreiană" din Sibiu teza de doctorat, care prin dimensiune depășește cadrele normale ale unei asemenea lucrări. Iar prin metoda expunerii și prin vasta bibliografie consultată îndreptățește pe cititor să presupună, că nu are în fața sa opera unui începător, ci mai curând a unui istoric de mult familiarizat și încercat cu descifrarea izvoarelor istoriografice, uneori așa de controversate, încât spre înțelegerea lor se cere o matură judecată, multă și atentă circumspecțiune, ca să nu se piardă în noianul opiniilor. Dar mai presus de toate se cere o severă notă de obiectivitate, de imparțialitate, în special când e vorba de tratarea unui subiect care atinge coardele sensibilității poporului din care face parte și autorul, și a cărui mărinimie și jertfelnicie își propune să le evidențieze.

Acest prim examen de matură, chibzuită și strică obiectivitate îl trece autorul cu deplin succes, reușind într'o expunere clară și curgătoare să ne prezinte o icoană completă a nenumăratelor danii făcute pe seama Sfântului Munte de evlavioșii voevozi ai Principatelor române, a căror tradițională dărnicie ajunsese proverbială în Răsăritul ortodox. Acest fapt e silit să-l recunoască până și istoriograful rus, arhimandritul Porfir Uspenski, autorul celei mai monumentale istorii a Sf. Munte, prin cuvintele: „Nici un alt popor pravoslavnic n'a făcut atâta bine pentru Athos cât au făcut Românii". Această afirmație, deși e foarte măgulitoare, totuși reclamă un mic corectiv în sensul că „Românii au făcut la Sf. Munte mai multe danii decât toate popoarele ortodoxe la un loc", deci nu numai în raport cu oricare popor ortodox luat aparte. Vom reveni.

E. NICOLESCU

Teodor Ciceu: PÂRGĂ, poezii. Ed. Episcopiei ort. rom. Kolozsvár, 1941. Pag. 47. P. 1·—

Caietul de poezii de care ne ocupăm, e prima carte de poezii apărută în împrejurările cele noi; deaceea vom zăbovi mai mult decât de obiceiu asupra lui și asupra autorului.

Pe autorul poeziilor l-am cunoscut ca preot în măreața noastră catedrală. De aceea ori de câte ori mă gândesc la *poetul* T. Ciceu, îl văd ieșind, cu mișcări domoale, în ușa sfântului altar, cu odăjdii ce aproape ating pragul ușii împărătești și îl aud rostind, cu glas potolit, care totuși face să răsune bolțile, rugăciuni de umilință către Părintele ceresc, sau îl văd apărând pe amvon în timp ce și credincioșii se apropie să nu le scape nici o vorbă din mișcătoarea sa predică.

Predicile părintelui Ciceu sunt de o simplitate impresionantă. Urmând exemplul Mântuitorului, părintele Ciceu fuge de analizele lungi și reci, se ferește de expunerile sistematice și rămâne mai mult în grădina inimii. In curgerea limpede a predicei, cuvintele sunt cernute prin sensibilitatea-i de poet, neologismele supărătoare sunt oprite pe pragul buzelor, expresiile banale le-a ars din timp, ca pe niște frunze moarte, iar în unitatea rotundă a gândului conducător dânsul nu prinde decât imagini care mustesc de viață.

De aceea, când mă gândesc la *poetul* Ciceu, îl văd ieșind, cu mișcări domoale, în ușa sfântului altar.

Poeziile din „Pârgă" pot fi împărțite în două grupe, din întâia făcând parte poeziile în care domnește sentimentul religios. In ele poetul caută „Pacea" credinței, cântându-ți un „Psalm", Ție „Doamne".

In grupa a doua sunt poeziile pământului, în primul rând poeziile satului, care încep cu simbolica „Mămăligă", continuă cu „Plugarii" cei înfrățiți cu soarele, cu „Ion" feciorul cel cuminte și frumos, cu „Florica" cea harnică, cu „Lelea Mărie" cea cu fire așezată, sfârșind cu „Țăranul bătut de muncă și de vânt... îndrăgostit de glia de pământ".

Tot din poeziile pământului face parte și acel șireag care începe cu închegata poezie „Primăvară darnică", continuă cu „Seceta", ale cărei strofe dela sfârșit par o fericită continuare ale poeziei „Vară". Ultimul șir de poezii ale acestei lumi îl începe poezia de iubire „Dă-mi mâna", îl continuă „Dor pribeag" și îl sfârșesc caldul imn de mulțumire „Dar ceresc", domolul „Cântec de leagăn" și idila primilor pași, „Inceput", adică poezii care ar putea avea drept titlu generic pe acela al poeziei „Copiii mei".

Am încercat să fac o numărătoare a poeziilor în care credința se găsește ca element component; am găsit-o aproape în toate. Intre excepții e poezia de iubire „Aș vrea" și câteva pastele.

De aceea mi se pare simbolic inceputul poeziei „Infrățire“:

„Din cer coboară lin vieață nouă
Pământul își ridică 'n slavă ceața,
Iar Dumnezeu își oglindește fața
In fiecare strop curat de rouă.“

Toate poeziile din „Pârgă“ fac parte din genul *liric,* având un caracter mai mult descriptiv (pastel, idilă).

Caracteristic pentru T. Ciceu e că tinde să înfățișeze din viața satului *tot ce are satul mai curat și mai înviorător.* Tendința aceasta il obliga însă pe autor să nu lase pe frumosul costum tradițional al versurilor sale nici un petec pestriț de neologisme, ca „armonie“ (p. 15), „implorând“ (p. 26), „distruge“ (p. 27).

Unitatea e una din condițiunile greu de îndeplinit ale poeziei. Ea cere să nu spui nici un cuvânt mai mult, dar nici să nu-i lipsească unul. In frumoasa poezie „Ploaie“:

„Norii s'au lăsat pe dealuri,
Grei, *cu apa lor de ploaie,*
Vântul s'a pornit în valuri
Vârful plopilor să 'ndoaie“

cuvintele pe care le-am subliniat îmi par prisoselnice; mi se pare că nu duc ideea cu un pas mai departe și nici nu o adâncesc.

Unitatea poeziei mai e dată de ideea ce străbate sau spre care tind toate versurile. In „Aș vrea“ toate versurile exprimă iubirea, în „Jertfă“ toate versurile tind spre încheierea:

„Tu, omule, sărac și rău
Aleargă după 'nvățătură
La prunul de lângă părău.“

La fel e și în poezia „La noi în sat“ și de aceea ultimele versuri formează un fel de soclu pe care se inalță intreaga poezie:

„Tu, inimă, zâmbești vicleană:
– Ce bine e la noi în sat!“

Procedând în acest fel, n'am reușit să găsesc ideea mamă în toate poeziile. Abia citind primele șapte poezii împreună, am reușit să le simt *întreaga* căldură și am văzut în „Țăran bătut de muncă și de vânt“ soclul pe care se inalță „Neculai Săcară“, „Ion“ și „Lelea Mărie“.

T. Ciceu nu se ține morțiș de tradiția versului clasic, cu norme severe; în schimb dânsul n'a făcut nici saltul mortal al unor poeți moderniști, cari, de dragul noutății, nu s'au sfiit să scrie versuri cu totul lipsite de sens. T. Ciceu părăsește făgașul versului tradițional numai în măsura în care izbucnirea unor reale simțiri sparg găoacea milimetrizată a versului clasic, însă nu cade în păcatul celor ce caută în vers numai muzicalitatea și aleargă după cuvinte sonore și noi, izbitoare pentru auz, dar care inimii și gândului nu spun aproape nimic.

S'a spus cândva că semnul poeziei românești din Ardeal e preocuparea intensă de viața satului și sentimentul religios. Dacă e așa, versurile Părintelui Ciceu exprimă deplin caracterul spiritului românesc dela noi.

Parte din poeziile scrise de T. Ciceu în ultimul timp, urmăresc tocmai această orientare. Sunt poezii izvorite din glia realităților noastre românești, de aceea sunt poate și cele mai bune. Așa fiind, locul lor era în fruntea volumașului, unde au și fost așezate. Deaceea și volumașul se cuvenea să fie botezat cu semnificativul nume: *Pârgă.*

Citind aceste poezii, nu-l mai văd pe poet în măreața noastră catedrală, ci mi-l închipui stând de vorbă cu țăranii cari se întorc osteniți dela munca câmpului, pe când răcoarea inserării se întinde peste glie și sat; sau îmi apare venind pe o îngustă cărărue de livadă, mângăind părul bălai al unui copil care s'a oprit înaintea Sfinției sale, cu piciorușele desculțe în praful cald al potecii.

V. VLAD

DEPE MUREȘ ȘI CÂMPIE. Hore și chiuituri (Biblioteca „Tribuna Ardealului“) Kolozsvár, 1941. Prețul 30 fil.

Numai cine cunoaște poezia populară românească e în stare să judece și să prețuiască după cuviință sensibilitatea, înțelepciunea și bogăția nemăsurată a sufletului nației noastre.

Și dl Dr. E. Nicoară o cunoaște, din nenumăratele drumuri misionare pe care le-a făcut prin colțul natal al ținutului mureșan. De aceea a și purces și a adunat, în colaborare cu alți tovarăși, o parte din comorile poesiei populare ale numitului ținut.

Primul volum de versuri populare culese de dl Dr. E. Nicoară a apărut acum câțiva ani sub titlul „Mureș, Mureș, apă lină“. Broșura despre care vorbim este deci o continuare. Și „Tribuna Ardealului“ a făcut un lucru dintre cele mai bune, că a tipărit aceste „Hore și chiuituri“, trimițându-le în mijlocul poporului care le va primi cu atât mai bucuros, cu cât la citirea lor va recunoaște, că e vorba de „ale sale dintru ale sale...“

DINU PAJURĂ

ACTUALITĂȚI

Sfințire de preot: Vrednic este!

† Prot. IOAN IMBROANE. Se 'mplinește anul, decând vrednicul și însuflețitul slujitor al sfintei noastre Biserici, Protoiereul Ioan Imbroane din Timișoara à adormit întru Domnul.

Născut în comuna Coșteiu (azi în Jugoslavia) regretatul defunct și-a câștigat, în tinerețele sale, o cultură teologică și generală dintre cele mai alese. Iar ajungând la vârsta bărbătească și-a adâncit această cultură prin studii făcute și 'n străinătate.

Prețuindu-i pregătirea științifică și pasiunea pentru bunele trebi ale vieții obștești, autoritatea bisericească l-a cinstit – simultan sau pe rând – cu mai multe slujbe și 'nsărcinări. Și fericitul adormit întru Domnul pe toate le-a purtat cu o pilduitoare vrednicie.

Ca paroh, ca preot militar în marele războiu (la Viena), ca profesor de religie la Liceul de fete din Timișoara, ca membru în osebitele corporații bisericești, sau ca mădular al obștii sociale în mijlocul căreia a trăit – Prot. I. Imbroane a fost pretutindeni omul însuflețit, harnic și 'ntru toate devotat neamului și Bisericii lui.

Dar, poate mai presus de toate, „Părintele Niță" a fost un prietin fără pereche: cald, statornic și săritor la vreme de năcaz.

De aceea, la moartea lui a fost atâta jale și-atâta plâns în rândurile celorce i-au gustat frățeasca lui prietenie.

Bunul Dumnezeu să-i facă parte cu drepții. N. C.

INSCĂUNAREA PĂRINTELUI PROTOPOP V. MATEI. In ziua de Sfântul Ion a anului acestuia s'a desfășurat – cu solemnitatea cuvenită – actul inscăunării noului protopop al Alsóegregy-ului. Praznicul s'a început prin slujba sfintei Liturghii, săvârșită de P. C. Sa Consilierul eparhial Prot. Ion Goron – trimisul P. S. S. Episcopului Nicolae – încunjurat de un impunător sobor de preoți și de arhidiaconul V. Bogdan.

După sfânta slujbă părintele I. Goron, introducând pe părintele V. Matei în noua sa demnitate, a zugrăvit în cuvinte alese personalitatea celuice va fi în viitor înainte stătătorul clerului nostru ortodox din protopopiatul Alsóegregy-ului înfățișând și luminoasele nădejdi pe care înalta cârmuire bisericească și poporul credincios deopotrivă le leagă de activitatea părintelui protopop V. Matei. La sfârșit noul protopop a făcut o emoționantă mărturisire de credință epilogată de promisiunea solemnă că-și va face slujba deplin.

Praznicul acesta îl täiem – cu firească bucurie – la răbojul nostru nu numai pentru incontestabila lui importanță bisericească, ci și pentru pricina că părintele protopop V. Matei este și un harnic colaborator al revistei noastre.

NOUL TESTAMENT. Trimitem cititorilor noștri și tuturor iubitorilor de Hristos o veste dintre cele mai îmbucurătoare: De Sfintele Paști ale anului acestuia va ieși de sub teascurile tiparniței noastre eparhiale *Noul Testament* în tălmăcire revăzută de P. S. S. Episcopul Nicolae Colan.

Cartea sfântă a Legii celei nouă se va înfățișa în condiții tehnice osebit de îngrijite, iar prețul ei modest va face cu putință ca ea să ajungă în mâna tuturor celor însetoșați după mângâerile și înțelepciunea cuvântului dumnezeesc. In numărul viitor al revistei noastre vom reveni cu amănunte asupra acestui îmbucurător eveniment religios. D. P.

Biserica din Timișoara-Iosefin, zidită cu purtarea de grije a regretatului Prot. I. Imbroane

Din cuprinsul viitorului număr al „Vieții Ilustrate“

- V. Sămărtineanu: Eu cred în bunătate!
- Dr. V. Sava: Statutul organic Şagunian.
- Dr. G. L. Munteanu: Despre „Antropologia paulină“, de Dr. Gr. T. Marcu.
- Dinu Pajură: Poezia trăsnită.
- Literatură - Cronici - Actualităţi -
- Numeroase ilustraţii -

---o-o---

CĂRȚILE VIEȚII

COLECȚIE ÎNGRIJITĂ DE P. S. SA EPISCOPUL NICOLAE

Au apărut până acum următoarele volume:

1. G. M. Ivanov: RODURI DIN CÂMPUL EVANGHELIEI. Pg. 140, P. 1·50 (Lei 45).
2. Grigore Popa: STILURI DE VIAȚĂ. Pag. 137, P. 1·50 (Lei 45).
3. Pr. Ion Goron: TÂLCUIRI. Pag. 141, P. 1·50 (Lei 45).
4. Pr. Il. V. Felea: DUMNEZEU ŞI SUFLETUL ÎN POEZIA ROMÂNĂ CONTIMPORANĂ. Pag. 111, P. 1.40 (Lei 40).
5. Victor Stanciu: MINUNATE SUNT LUCRURILE TALE! Pag. 162, P. 1·50 (Lei 45).
6. Prot. Ion Goron: MEDITAȚII la Evangheliile din Duminecile şi sărbătorile de peste an. Pag. 167, P. 1.70 (Lei 50).
7. Pr. Il. V. Felea: PAISIE ŞI PAISIANISMUL. Pag. 51, 70 fileri (Lei 20).
8. † Nicolae Colan: MEDALIOANE. Pag. 120, P. 1.50 (Lei 45).
9. Prot. Dr. L. G. Munteanu: VIAȚA MÂNTUITORULUI NOSTRU ISUS HRISTOS. Pag. 340. Prețul: P. 2·50 (Lei 75).
10. Emil Fiedler: OMUL CEL NOU, în româneşte de Părintele Nicolae. Pag. 150. Prețul: P. 2·— (Lei 60).

Toate acestea, precum şi alte multe cărți bisericeşti şi literare se găsesc la LIBRĂRIA EPARHIALĂ, KOLOZSVÁR, PIAȚA HITLER ADOLF No. 2.

TIPOGRAFIA EPARHIEI
ORTODOXE ROMÂNE
KOLOZSVÁR

Conducător responsabil:
Gheorghe V. Bidu

VIAȚA ILUSTRATĂ

REVISTĂ DE FAMILIE

APARE LUNAR, CU BINECUVÂNTAREA P. S. SALE EPISCOPULUI NICOLAE

EDITOR ŞI REDACTOR RESPONSABIL: Prot. I. GORON

ABONAMENTUL PE UN AN 10 PENGEI - UN NUMĂR 1 P.
PENTRU ROMÂNIA 450 LEI. - UN NUMĂR 40 LEI

REDACȚIA: KOLOZSVÁR, EPISCOPIA ORT. ROMÂNĂ, PIAȚA HITLER A. 18.
ADMINISTRAȚIA: KOLOZSVÁR, LIBRĂRIA EPARHIALĂ, PIAȚA HITLER A. 2.

—o-o—

ÎN ACEST NUMĂR:

PENTRU COLABORATORI

Revista se pune sub tipar totdeauna la 15 ale lunei. Domnii colaboratori sunt rugați să-şi trimită manuscrisele până la această dată. Rugăm articole scurte, scrise citeț, pe o singură pagină a hârtiei. Ordinea articolelor e determinată de necesități tehnice, nu de alte considerații. - Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.